

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 4
August
1987

REJST AF NORDJYDER PAA 5 AARS =

DAGEN FOR DANMARKS BEFRIELSE

THI DET ER LIVETS LØV
AT URET SKAL FOR RET EJ EVIG GELDE
DE STÆRKE HJERTER VIL TILSIDST DEN FELDE

Facaden på 4. Maj-kollegiet i Aalborg bærer dette relief, der er skabt af Utzon-Frank. Den leder ved 29. august vore tanker hen på Davids kamp med Goliath. Det var jo David, der vandt.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. (03) 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehuset på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehusets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. (04) 46 53 42.

Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. (04) 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehuset på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. (03) 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre, Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. (02) 91 13 72.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. (06) 81 07 09.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. (09) 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. (04) 67 31 53

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhuset, 5750 Ringe
Tlf. (09) 62 31 63

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. (04) 47 17 04

Sparekassedirektør Einer Hauberg
Holballe 3, 6473 Tandslet
Tlf. (04) 44 76 04

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. (06) 27 04 28

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. (05) 82 65 72

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen, Lærkevej 6
6440 Augustenborg. Tlf. (04) 47 11 60

Provst Poul Riis
Hostrupgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. (03) 53 35 34

Direktør Bernth Johannesson
Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby
Tlf. (02) 87 02 64

General Fl. B. Larsen,
Kongstedgården, 4293 Dianalund.
Tlf. (03) 56 02 07

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. (04) 42 57 07

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. (08) 12 06 70

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. t.v., 2800 Lyngby
Tlf. (02) 88 12 42

Solveig Skjøtt
Dalse Park 128, 3500 Lille Værlese
Tlf. (02) 48 56 74

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 3.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bavnebjergspark 6,
3520 Farum
02 95 22 08
Telefontid: kl. 17-18
Årsabonnement 60,- kr.
Udenfor Skandinavien betales et
portotillæg på 30,- kr.
Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt ved
henvendelse til udleveringspost-
kontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
06 81 07 09

Villy Mørk Jensen
Sjørringvigvej 6, Sjørring
7700 Thisted
07 97 12 71

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Hamlet - prins af Danmark	79
Tanker og erindringer om 29. august	80
Runde dage	82
Kammeraterne fortæller	84
Foreningerne	89-98
Mindeord	98
Bøger	99

De efterfølgende numre af vort
blad udkommer 15/10 og 15/11
1987. Stof fremsendes senest 4
uger før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 4

August 1987

42. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne . Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen . Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

29. AUGUST 1943

HAMLET-PRINS AF DANMARK-
DRÖMMESYGE NAR,
LÆNGE HAR DU TÖVET,
FÖR DU GAV DIT SVAR:

VAR END HÄNDEN LAMMET
AF FÖRRÄDERI,
ENDNU ÄNDEN FLAMMED
UNG OG VILD OG FRI .

ENE MIDT VRIMLEN,
TAVS OG INDÄDVENDT
MEN MOD STJERNEHIMLEN
STIRREDE DU SPÄNDT .

INGEN KAN DIG RÄDE,
TVIVLER UDEN TRO,
HIMMELRUMMETS GÄDE
SPLITTED SINDETS RO .

DU MÄ TÖVE, STANDSE,
MIDT I TVIVLENS NÖD.
VENTER FEREENS KRANSE
ELLER MARTYRDÖD .

HER DET IKKE GÄLDER
LÖN OG VEDERLAG,
SEJREN IKKE HELLER
ELLER NEDERLAG .

SELYE DET AT VÄRE,
DET STÄR NU PÄ SPIL
LEVE UDEN FERE?
DÖ FÖR DET DU VIL .

HANDLE ELLER TÄNKE -
TIE ELLER SLÄS?
BRYD DIN FANGELÄNKE,
BYD DIN FJENDE TRODS!

TVUNGET UD I HANDLING
GRIBER DU DIT SVÄRD,
ENE MÄ DU KÄMPE,
HERSKER UDEN HÄR .

DU KAN IKKE VIGE,
VÄLGE KAN DU EJ.
PRINS AF DANMARKS RIGE -
DER ER KUN EEN VÄJ

OLAV HOLST

Tanker og erindringer omkring 29. august 1987

Af Flemming B. Larsen

29 AUG var jeg tjenstgørende fuldmægtig i Krigsministeriet (KM). Mine erindringer omkring den dato vedrører derfor næsten udelukkende militære forhold.

I sidste halvdel af AUG.43 var der uro mange steder, ikke mindst i provinsen; bl.a. i Odense med folkestrejke og slagsmål mellem borgere og besindelsesløse værnemagtsoldater; det kunne være vanskeligt at følge med i hvad der skete, men i KM havde vi et godt samarbejde med Udenrigsministeriet og Justitsministeriet (og dermed Politiet), så vi var velorienterede om udviklingen og stort set i stand til at skelne mellem realiteter og rygter, og i et samfund - som vort i 1943 - hvor tilliden til styret var minimal, og radio og presse var ufri var rygtedannelsen af et formidabelt omfang.

Baggrunden for tyskernes skridt 29 AUG var militært og politisk.

Militært, fordi den tyske Øverstkommanderende - plaget af invasionsfrygt og tirret af en voksende modstandsbevægelse med farlige forbindelser til England - ønskede hæren og flåden opløst, hvilket der 27.AUG fra Berlin blev givet grønt lys for, og politisk, fordi man ønskede mere direkte kontrol med for-

valtningen i Danmark, bl.a. af hensyn til bekæmpelse af den antityske uro. Op-løsningen af værnene skulle ske ved overraskelse, men de politiske krav indeholdtes i det ultimatum som tyskerne 28 AUG morgen afleverede. Det omfattede bl.a. indførelse af mødeforbud, strejkeforbud, forsamlingsforbud, udgangsforbud, tysk ledet pressecensur, særdomstole og dødsstraf for sabotage samt særlige forholdsregler i Odense. Svar ønskedes inden kl. 16.

At svaret ville blive et dansk NEJ, var vi ikke i tvivl om. Jeg havde været vagthavende officer i KM natten til 9. APR.1940. Det skulle jeg også være natten til 29.AUG, men til min glæde tilbød min kontorchef at overtage vagten. Vi nærrede ikke megen tvivl om, hvad tyskerne ville foretage sig, så jeg turde ikke tilbringe natten hjemme. Jeg telefonerede derfor til min kone og bad hende - som flere gange før og senere - »tage på week-end besøg i byen«. 2 timer senere meldte hun sig - efter en lang spadseretur med barnevogn, med vore to små børn og med bleer o.s.v. og mad til flere døgn - hos sine intetanende svigerforældre (overdreven frygt for telefonaflytning skabte ofte mange vanskeligheder). Selv gemte jeg mig et an-

det sted. Opkald til KM fra en kiosk viste, at alt var »roligt«, bortset fra et stigende antal meldinger om livlig tysk militær aktivitet - ikke mindst i København. Jeg gik så i seng, men allerede lige efter kl. 4 vækkedes jeg af mange dumpe drøn. Det var explosionerne såvel fra Holmen, hvor 29 danske orlogsfartøjer sænkedes for ikke at falde i tyskernes hænder, som fra et antal af hærens små kaserner, hvor tyskerne tiltvang sig adgang ved at sprænge portene.

Jeg søgte ned på gaden, men måtte nu og da smutte ind i en opgang af frygt for de tyske »prærievogne«, der kørte rundt og afhentede ikke alene danske officerer, men også en del civile, som tyskerne fandt det hensigtsmæssigt at sikre sig.

Stemningen på gaden - det var på Nørrebro - var meget ophidset, og adskillige arbejdere erklærede, at der kun var ét svar på det skete, nemlig generalstrejke!

Det varede ikke mange timer, før den af tyskerne indførte militære undtagelsestilstand var bekendtgjort. Dens hårde bestemmelser hindrede strejken og åbenlys modstand.

I den tyske proklamation stod bl.a. også, at alle skulle genoptage deres normale arbejde, og at ikke-interneret militært personel skulle melde sig til nærmeste tyske tjenestested.

Vi var en del yngre officerer, der af forskellige grund ikke var sat fast. Vi fra KM fandt ud af, at de tyskere, der havde været i KM 29 om morgenen, havde forladt det igen, og vi sneg os så derind, hvor vi fik nok at gøre. Jeg husker særlig to ting. Den ene var at give Militærhospitalets direktør uindskrænket bemyndigelse til at afholde enhver udgift i forbindelse med begravelse af de i kampene faldne, underretning af deres pårørende, betaling af rejsepenge for disse o.s.v. Hverken Rigsrevision eller Statsrevision har nogensinde lavet vrøvl over de bemyndigelser, som vi unge med gavmild hånd udstrøede. Det andet var nødvendigheden af at få oplyst, hvad der var sket på de forskellige tjenestesteder. Udenbys telefoneren var forbudt, men ligesom 9.APR. viste KTAS' og Rigstelefonens personel en umådelig hjælpsomhed, når vi sagde, at vi ringede fra det danske KM og i dansk interesse. Efter kort tid havde vi klarhed over hændelsesforløbet rundt omkring og kunne berolige mange ængstelige pårørende, der i de fleste tilfælde kun havde rygter om voldsomme kampe her og der at holde sig til.

Proklamation af militær undtagelsestilstand.

Efter få dage dukkede KM's direktør op. Han var jo en af departementscheferne og af tyskerne sat til at lede »Abwicklungsstab des dänischen Heeres«, og jeg indtrådte i hans stab, hvor jeg endda blev forbindelsesofficer til de tyske interneringsmyndigheder. Deres leder var oberst. Han hed mærkeligt nok Petersen. Han var østriger, antitysk og antinazist, og vi fik et fint samarbejde. Det danske militære personel var jo interneret en halv snes steder på Fyen og på Sjælland, og jeg fik ubegrænset tilladelse til, uden nogen form for kontrol, at køre rundt til interneringsstederne.

Det, der selvfølgelig optog sindene mest, var, hvad der ville ske. Frigivelse, fortsat internering i Danmark eller transport til Tyskland. Ingen vidste noget, men jeg er efterhånden overbevist om, at det var rivaliseringen mellem den Øverstkommanderende og den Rigsbefuldmægtigede (Dr. Best), der bevirkede frigivelsen fra interneringen på et tidspunkt, hvor Dr. Best havde mest øre i Berlin, bl.a. fordi han sammenkædede spørgsmålet med en internering af de danske jøder - iøvrigt ikke i Tyskland, men i Danmark. Frigivelsen fra interneringen skete i oktober, og dermed var vejen klar for det militære personel til at indtræde i modstandsbevægelsen.

Denne havde jo i de første år været af beskedent omfang, men var stærkt voksende i 1943 bl.a. på grund af tyskernes brud på løfterne af 9.APR.

Værnenes personel havde - bortset fra den militære efterretningstjeneste, der virkede for England allerede fra 9.APR. - de fleste steder haft meget lille berøring med den civile modstandsbevægelse.

Baggrunden herfor var jo, at personellet uhjælpeligt var låst fast af den danske konges og hans regerings politik, samarbejdspolitikken. Vi fik jævnlige understreget, at vi skulle vise en »værdig og uprovokerende optræden« og ikke på nogen måde »føre privat udenrigspolitik«. Gjorde man det, var risikoen stor for alvorlige tyske skridt ikke alene mod værnenes fortsatte beståen, men mod hele befolkningen. Denne loyalitet mod kongens og regeringens bud fik alvorlige rystelser ved de gentagne tyske løftebrud som f.eks. i 1940 kravet om aflevering af alt luftværnsmateriel i 1941 af 6 Torpedobåde, i 1942 af 60.000 geværer, 30 mill. patroner samt talrige livremme, støvler, kapper o.s.v. og i 1942 også kravet om, at al dansk

Fra folkestrejken i Odense.

personel skulle fjernes fra Jylland.

Loyaliteten rystedes også ved at se de store summer, regeringen måtte anvende på befæstningsanlæg mod en evt. invasion, summer der mange gange oversteg debeløbet, som hærledelsen før 9.APR. havde fremsat ønske om, og

som - efter min overbevisning - ville have forhindret overfaldet på Danmark og Norge.

Nu var enhver loyalitetsfølelse borte. Nu var ingen i tvivl om, hvem der var fjenden, og hvor man hørte til.

Men det er en helt anden historie.

SVENSKERE I WAFFEN-SS

Omkring 200 svenskere deltog under anden verdenskrig i Waffen-SS. Den svenske regering forklarede i september 1941, at udrejssetilladelse for frivillige i den finske armé blev givet. En sådan tilladelse krævedes for det faste personale i forsvaret, ligesom for visse værnepligtscategorier. For andre var der ingen formaliteter at ordne for at forlade Sverige.

Af de 200 i Waffen-SS havde de 50 været frivillige i Finland under vinterkrigen eller dens fortsættelse.

Om dette kan man læse i en saglig og velunderbygget artikel af politiassistent Lennart Westberg i »Meddelelser fra arméhuset 1984-86«.

Den svenske militærattaché i Berlin kunne gennem gode kontakter med de svenske frivillige i Waffen-SS give værdifulde oplysninger om forholdene indenfor den tyske værnemagt. Tyskernes henrettelse af jøder kom også til svenskernes kundskab ad denne vej.

Svenskerne i Waffen-SS kom ind i svære kamphandlinger f.eks. slutkampene om Berlin. Flere udmærkede sig ved tapperhed, men der var også eksempler på andet.

Der rejser sig så det spørgsmål: Hvorfor meldte et par hundrede svenskere sig til tjeneste i Waffen-SS? Westberg fortæller, at en gruppe havde tyske slægtninge eller nazistisk orienterede. En anden gruppe havde sympatier for de svenske nazistpartier. En tredje gruppe var de tidligere Finlands-frivillige. En fjerde gruppe havde rent personlige og triville motiver, indrømmede, at de var eventyrere. Desuden var de kriminelt belastede. »Det er en kompliceret historie om traditionel tyskvenlighed, politisk fanatisme, idealitet og personlige tragedier. Mennesker, som blev draget ind i en sag, som mange formentlig knapt forstod og efterhånden endnu mindre kunne kontrollere« - og til slut hedder det: De svenske frivillige i Waffen-SS var med andre ord en meget uensartet gruppe.

Runde dage

Runde dage

15.8.-22.8. - se blad nr. 3

Annie B. Linde, Vestergade 5, 6800 Varde, 65 år 23. august.

Karen Skytte, Rendstrupvej 31, 8200 Århus, 75 år 24. august.

Erik Hansen, Skrænten 7, 9520 Skørping, 70 år 25. august.

Bertel Iversen, Tranedal 1, 2635 Ishøj, 70 år 25. august.

Jørgen Havtorn, Flintemarken 85, 2950 Vedbæk, 70 år 25. august.

Harald Sørensen, Risbyholmsvej 19, 2700 Brønshøj, 85 år 26. august.

Poul Christensen, Vesterbrogade 4B, 9400 Nørresundby, 65 år 26. august.

Helge Sonne, Klokkestien 6, Burreså, 3550 Slangerup, 70 år 26. august.

Peter Vagner Jørgensen, Hannesvej 19, 9970 Strandby, 65 år 27. august.

Poul Ejnar Knudsen, P.Skramsgade 9, 9000 Aalborg, 65 år 27. august.

Poul M. Ulsfort, Lundebjerggårdsvej 176.l.tv., 2740 Skovlunde, 75 år 28. august.

Chr. Jensen, Søndergade 2, 9480 Løkken, 65 år 29. august.

Villy Simesen, Søndergade 11, 7400 Herning, 65 år 2. september.

Georg Andersen, Kongehaven 42A, 2500 Valby (Buchenwald) 70 år 3. sept. Sekr. i Buchenwald-klubben. Åbent hus på bopælen kl. 10-14.

Marie Kjær, Teisenvej 9, 9400 Nørresundby, 75 år 3. sept.

Aage Fredskov, Roskildevej 72, 3.th., 2500 Valby, 80 år 5. sept.

Ellen Jensen, Grækenlandsvej 110, st., 2300 København S, 85 år 5. sept.

M. Brændgaard, Holger Danskesvej 45, lejl.32, 2000 Kbh.F, (Buchenwald) 75 år 8. sept.

Kamma Klitgård Poulsen, Engdalsvej 23, 8220 Brabrand, 75 år 9. sept.

Knud Bøgkjær, Kastrupkrogen 13, 2.th., 2770 Kastrup, 70 år 9. sept.

Tommy Flander, Ipstrupvænget 2, 2820 Gentofte, 65 år 12. sept.

C. Halling Andersen, Gardes Alle 7, 2900 Hellerup, 85 år 13. sept.

Edvard Momme, Ydunsvej 20, 8700 Horsens, 70 år 16. sept.

Karl Børge Karlson, Hørvænget 49, Ågård, 6040 Egtved, 70 år 15. sept.

Villy Andersen, Jydeholmen 43, 2., 2720 Vanløse, 70 år 16. sept.

Orla With, Agnetevej 19, København S, 75 år 17. september.

Thorvald Nielsen, Engvej 69, 2791 Dragør, 65 år 18. september.

Edel C. Andersen, Nystedvej 43, st., 2500 Valby, 80 år 18. sept.

Anna Sofie Weesgaard, Polarstjernevej 9, 9990 Skagen, 75 år 18. september.

Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 1., 5000 Odense. 70 år 19. sept. Kasserer i Sachsenhausen-foreningen.

Poul H. Christensen, Finsensvej 8, C 2, 2000 Frederiksberg, 75 år 19. sept.

Axel Lund, Grævlingestien 31A, 2880 Bagsværd, 75 år 21. september.

Kristian Friis, Eckersbergvej 18, 9000 Aalborg, 80 år 24. september.

Rosa Schmidt, Frederiksborgevej 31, 4., 2400 Kbh. NV, 70 år 24. september.

Edith Haxvig, Gransangervej 5, 3390 Hundested. Forfatter. 65 år 27. sept.

Peter Nielsen, Haraldsgade 3, 5000 Odense C, 70 år 28. september.

Bent Jensen, Syrenvej 1, 8240 Århus, 60 år 28. september.

Gerda Frederiksen, Parkvej 94, st.tv., 4600 Køge, 75 år 29. sept.

Leo Rasmussen, Gisselfeltsvej 11B, 2660 Brøndby Strand, 70 år 30. sept.

Inga Krebs, Ørstedesvej 15, 9700 Brønderslev, 65 år 1. oktober.

Erik Krogsgård, Ternevej 7, 6500 Vojens, 65 år 2. oktober.

Ove Svane, De Lichtenbergsvej 47, 8500 Grenå, 65 år 2. oktober.

Henning Bohn-Hansen, Gladiolusvej 14, 2300 Kbh. S, 80 år 3. oktober.

Rich.B. Andersen, Sylows Alle 4.2., lejl.19, 2000 Kbh. F, 70 år 3. oktober.

Edith Toft, Hobrovej 118, 8900 Randers, 70 år 9. oktober.

Ejner Fuglsang, Parkhøjvej 2, 2800 Lyngby, 70 år 6. oktober.

Villy Larsen, Drewsensvej 22, 5000 Odense, 70 år 11. oktober.

Sv.Aa.Jørgensen, Lilletoften 88, l.th., 2740 Skovlunde, 75 år 9. oktober.

Mogens Kure, Præstevangen 15, 3460 Birkerød, 70 år 12. oktober.

Poul Frandsen, Brønshøjvej 80, 2700 Brønshøj, 70 år 12. oktober.

Valdemar Pedersen, Dannersvej 3, 6000 Kolding, 65 år 15. oktober.

Inger Christensen, Kjærslund 31, Viby, 70 år 15. oktober.

Frits G. Petersen, Vingårdsgade 32, 9000 Aalborg, 70 år 17. oktober.

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

Per Bjerre Eriksen, Flintagervej 3, Tjorring, 7400 Herning, 75 år 17. oktober.

Poul H. Pedersen, Skibelundsvej 28, 3., 2720 Vanløse, 65 år 19. oktober.

Arne Dyrbo Rasmussen, Langgade 66, 8900 Randers, 70 år 19. oktober.

Ilse Bøgh, Vodroffs Tværgade 5 Ee, 1909 Frederiksberg, 75 år 19. oktober.

Adolf Nielsen, Vilh. Kyhnsvej 23, 5230 Odense, 70 år 20. oktober.

Kaj Glasius, Debelvej 19, 2730 Herlev, 65 år 20. oktober.

Inger Enrst, Metavej 4, 9000 Aalborg, 65 år 21. oktober.

Robert Mangaard, Drejergårdsvej 7, 8643 Ans By, Frausing, 65 år 22. oktober.

A. Holmlund Jacobsen, Ellemosen 3, 4330 Hvalsø, 75 år 22. oktober.

Forsinkede fødselsdagshilsener:

Jørgen Erik Svenstrup, Jagtvej 12, 9650 Hadsund, blev 75 år den 8. august.

Henning Peter Hammer Nibro (Nissen), Ejvindsvej 16, 2920 Charlottenslund (Buchenwald) 70 år 14. august.

25 års jubilæum

Ingeniør Ernst Bentzen kunne den 1. juni fejre sit 25 års jubilæum ved Østre Landsdelskommando i Ringsted.

Vi takker ham for mange års teknisk bistand ved højtidelighederne den 4. maj i Mindelunden i Ryvangen. Hans indsats ved højtaleranlægget har altid været i topklassen.

Efterlysning

Er der nogle kammerater, der kender noget til fhv. prokurist Jørgen Skovgaard (tidligere Nielsen)?

Vedkommende er nu syg og søger gennem Frihedsfonden at komme under Lov 475.

Har har oplyst, at han har deltaget i modstandsbevægelsen i begyndelsen af 1944, bl.a. med våbentransport, og at han var med i en 6 mands gruppe, der var tilknyttet polyteknikerne på Sjælland.

Har man kommentarer hertil, bedes man henvende sig til Frihedsfonden.

Kan du give oplysninger om J. Skovgaard Nielsen, hører Frihedsfonden gerne fra dig. Han ses til højre i billedet.

FIR-kongressen i Athen i maj

I dagene 11.-14. maj holdt FIR kongres i Athen.

Fra Danmark deltog 8 delegerede + nogle observatører.

I det vellykkede møde deltog ialt 28 nationer, og på dagsordenen stod bl.a. Mellemøsten-Cypern-ungdommen.

På Danmarks vegne talte Helge Kierulff, idet han takkede vore græske kammerater varmt, fordi de havde givet mulighed for, at den 10.kongres kunne holdes i Athen.

Dernæst takkede han præsidenten og generalsekretæren for deres store arbejde i den forløbne kongresperiode.

Set med FIR-øjne har de 5 år siden kongressen i Berlin været positive med skridt henimod FIRs mål: Fredens bevarelse og bekæmpelse af nazisme og fascisme, som de, der udløste 2. verdenskrig.

Helge Kierulff omtalte også verdensfredskonferencen, der afholdtes i København 1986, og omtalte hvordan der i løbet af de to sidste kongresperioder er sket en demokratisk udvikling i lande som Grækenland, Spanien, Portugal og Argentina.

I dag er der selv blandt vestlige statsmænd og politikere voksende interesse for Sovjetunionens fremsatte tilbud om

fjernelse af atomraketter. FIR må fortsætte sit arbejde for fred i verden, og for kampen mod nynazismen.

To danskere fik overrakt FIRs æresmedalje, nemlig Ehgon Nielsen og Ejvind Lykkestrand.

Under kongressen var der diverse udflugter for de delegerede.

VMJ

Kammeraternes hjælpefond

er raske kammeraters hilsen til de syge

20 års jubilæum

Foreningen »Grenseløser og Kurerer« markerede sit 20 års jubilæum i dagene 27.-28. juni på Lahaugmoen.

Man besøgte også rekreationshjemmet Lysebu ved Oslo fjord. Det blev efter befrielsen grundlagt af Sylvia Salvesen.

17 medlemmer er i det forløbne år afgået ved døden, men 34 nye er optaget, deraf 7 som støttemedlemmer.

Einar Aulie var foreningens første formand. Han blev stærkt støttet af sin kone Karen. Han fortsatte til 1978. Medlemstallet er gennem årene steget fra 80 til nu 500.

Axel Middelthon har gennem årene været foreningens ulønnede juridiske konsulent. Siden 1975 udgiver man 4 gange om året et fotokopieret blad med orienterende stof. Samlingslokalet ligger i Vekterstua i Rådhusgaden i Oslo.

En Gestapomand kaldte sig »Kulturtræger«, og det var han også. Her beviser to af slagsen deres nye kultur ved en dag i Sachsenhausen at binde den da 60-årige rektor for Oslo Universitet, professor Didrik Arup Seip til »Bukken« og gennemprygge ham.

(Gengivet fra sognepræst Axel B. Jeppesens bog: Blandt fjender og venner)

KAMMERATERNE FORTÆLLER

Historien om 2 æbler

At der midt i al ondskaben kunne komme episoder, der beviste, at der også i datidens Tyskland fandtes mennesker, der længtes mod freden og friheden, oplevede jeg i oktober 1944. En ganske ubetydelig hændelse, hvor jeg mødte et menneske - en gammel grå kone - som måske er skyld i, at jeg i dag ikke bærer nag eller had til nogen, jeg ved det ikke selv. Hvem var så denne kvinde, og hvad hed hun? - Jeg får det aldrig at vide. Hvordan hun så ud? - Jeg husker det ikke mere. Men hendes handling står prentet i mig, som var den hændt i går.

Det var en våd og regnfuld efterårsdag, at jeg sammen med et par tusinde andre fanger var i færd med at grave tankspærringer ca. 20 km fra Hamborg.

Vi var som sædvanlig blevet transporteret fra Neuengamme i en stamme af almindelige kreaturvogne med et lille prustende lokomotiv foran. Egentlig var vi ikke kedede af den tur, for vi fik her et lille pust fra den verden, som da var

os så fjern. Høstede marker og haver, der bugnede med æbler, som kun ventede på at blive plukket.

Stationen, hvor vi skulle af, hed Ort-katen, den lå ensom i et fladt englandskab, ikke langt fra Elben, og her var der mange store gartnerier. Der kom mange mennesker, især kvinder, med de få ordinære tog, som kørte på denne sidebane, og det er om en af disse, min historie handler.

Der førte kun én vej fra den lille station, den gik sydpå, og var anlagt på en dæmning. Det var på østsiden af denne, vi var beskæftigede med at grave tankspærringen.

Sidst på eftermiddagen stod jeg ganske nær ved vejen og gravede, da der kom en del kvinder, bærende på kurve og tasker, indeholdende grønsager og frugt, alt efter hvad de havde haft held til at købe den dag. Pludselig er der en af dem, der lige som tilfældigt bukker sig, efter at have haft hånden nede i tasken, og lader noget falde til jorden.

Stor var min forundring, da der få skridt fra det sted, hvor jeg stod - lå 2 æbler. Kvinden havde allerede rettet sig og fortsatte, som om intet var hændt, og hun var næsten ude af syne, da jeg tog mod til mig og samlede æblerne op.

Dette er den lille historie om konen med æblerne. Denne lille kone havde noget af det i sig, vi også har brug for i dag. Nemlig *forståelse*, ikke mindst for den fortvivlede situation, som vi befandt os i. *Fordragelighed*. Hun har vidst, at uden fordragelighed menneskene imellem, ville vor civilisation synke i grus. Hun har også vidst, at netop hendes folk trængte til fordragelighed, mere end noget andet.

Foruden disse to egenskaber, forståelse og fordragelighed, havde hun en ting mere - mod - modet til at trodse, modet til at risikere noget på grund af nogle fuldstændig ukendte mennesker.

Og jeg vil sige, verden må være lykkelig for, at der findes mennesker af den slags.

Karl Salling Møller

Glimt fra specialkommando K.T.I. (Kriminalteknisk Institut) KZ-Sachsenhausen, med hovedsæde i Berlin

Den store KZ-lejr Sachsenhausen ved Berlin havde flere særafdelinger. F.eks. afdelingen, hvor SS lod fremstille falske engelske pundnoter. Planen gik ud på, at de i store mængder skulle kastes ned over England, så de helt ville ødelægge »Bank of England«. Barakkerne lå inden for den store pigtrådsafspærring for hele lejren, men alligevel var de omgivet af et hav af pigtråd, og ingen af de fanger, der arbejdede dér, måtte gå udenfor uden at være ledsaget af en SS-mand. Blandt fangerne her var den danske veksellerer Hoffmann fra København.

Vi har tidligere bragt en beskrivelse af denne særlejr.

I dag påbegynder vi en åbenhjertig skildring af virksomheden og forholdene i en anden særkommando. Den havde tilmalede vinduer og kun kontrollerede gæster kom indenfor.

Der er nok ikke mange af lejrens godt 200 danskere, der kender denne særkommando.

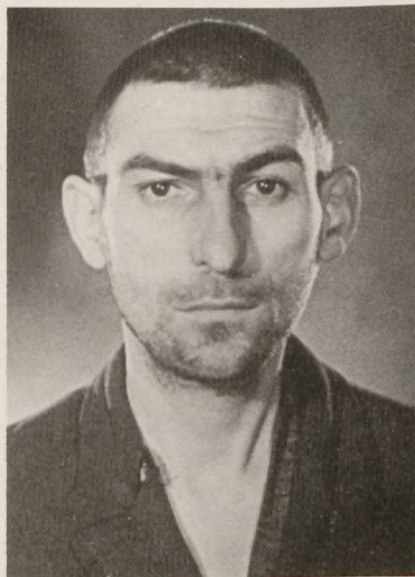
Beretningerne er skrevet af Aage Christensen, Kolding, Dn. 74.304, der som faglært gravør kom til at arbejde dér. Han ankom til lejren den 21. december 1943, altså lige før juleaften.

Det, som jeg i følgende vil berette om, burde være løgn, når jeg i relation til livet og forholdene i lejren i al sin gru kan fortælle noget, der mest af alt lyder som et eventyr. Der er vel ingen af de gamle Häftlinge fra Sachsenhausen, der ved eller har vidst noget om denne specialkommandos eksistens. Den simple årsag til det var nok, at jeg, såvidt mig bekendt, var den eneste dansker, der har været tilknyttet specialkommando K.T.I., og at jeg med trusler om de frygteligste represalier var blevet pålagt, ikke med et eneste ord at nævne noget om, hvad der arbejdedes med der.

Man manglede en faglært gravør

Det hele startede med, at jeg en aften, primo december 1944, hvor jeg dengang boede i Block 25 (danskerblokken), fik besøg af to nordmænd, som på en eller anden mystisk måde havde fået opsnu-set, at der skulle bo en dansker i Block 25, som var faglært gravør. De fortalte mig så, at man på deres kommando K.T.I. manglede en faglært gravør, og at »stillingen« i øvrigt havde været opslået ledig på skrivestuen i flere måneder. Samtidig fortalte de om arbejdet på kommandoen og om forholdene på Block 62, hvor de boede.

Jeg var lutter øre, for hvis det var sandt, det de fortalte, så ærgrede det mig, at jeg ikke havde besøgt skrive-

Gustav Sorge, kaldet Jerngustav, var lejrens mest frygtede kommandant.

stuen en gang imellem og studeret de nævnte opslag. Men for at gøre en lang historie kort, så gik jeg den næste morgen, efter samråd med Blockälteste, over på skrivestuen, hvor jeg med det samme blev overflyttet til specialkommando K.T.I.

Når man kom ind ad hovedporten i den store stenbygning og gik til højre helt ned i det yderste hjørne af lejren, kom man til et højt grønmalet plankeværk, hvori der var en dør, forsynet med en ringklokke, samt en klap, der kunne

lukket op indefra, således at man kunne se, hvem det var, der ringede på.

Jeg ringede på klokken, og efter et par minutters venten blev klappen åbnet, og et par øjne iagttog mig samtidig med, at jeg blev spurgt om mit ærinde. Da jeg havde forklaret det, blev døren åbnet, og jeg kom ind i en lille gård, hvorefter døren omhyggeligt blev låst igen. Foran mig stod en ældre mand vel midt i tresserne, som samtidig med, at han bød mig velkommen og sagde, at jeg var ventet, præsenterede sig som Ernst Blockältester på Block 62. Han var tysker med rød vinkel (trekant) altså politisk Häftling, og han havde et af de laveste numre, som jeg hidtil havde set i Sachsenhausen. Han og jeg blev efterhånden meget gode venner, og jeg hørte da også fra ham efter krigen, hvor vi korresponderede sammen. Men så holdt brevvekslingen pludselig op, og jeg erfarede, at han var død. Han var sådan en rigtig bedstefaderlig type, og når han fortalte om, hvordan han og hans kone havde tilbragt 10-11 år i tyske kz-lejre, og at deres eneste barn, en lille pige, var blevet sendt i en såkaldt genopdragelseslejr, og om hvordan de var blevet pint og plaget gennem årene, så fik han tårer i øjnene, og udtrykte stor tvivl om, hvorvidt han nogen sinde fik sine kære at se igen. Godt nok fik han en sjælden gang brev fra sin kone, som var i Ravensbrück, og han skrev også til hende, hvorimod han aldrig hørte fra datteren.

Men tilbage til Block 62. Fra gården kom vi ind i en lille barak, forsynet med borde og bænke samt en række skabe, og, adskilt med en trævæg, var der et rum med nogle køjesenge. Jeg fik anvist et skab, som jeg ikke skulle dele med andre, og endnu bedre en overkøje også helt for mig selv. Tro det eller ej med en rigtig madras og vatterede tæpper. Det var noget andet end i Block 25, hvor vi jo som bekendt lå i lag med et laset og luset tæppe over os.

Det var i de dage, hvor diverse udekommandoer kom »hjem« til lejren, og de var jo som bekendt befængt med millioner af lus. Hvem husker ikke aflusnings-ceremonien på badeanstalten, hvor vi næsten blev skoldede af det meget varme vand, og hvor vort gode tøj blev gasset.

Det allerbedste på Block 62 var vel nok, at vi var fritaget for at stille op på appelplassen morgen og aften til de ofte meget lange appeller i al slags vejr. Vi kunne jo af den grund »sove længe« om morgenen, og havde længere »fritid« om

afteften. Nu var det jo ikke sådan, at vi var totalt isolerede. Vi måtte gerne spadsere en tur på appelpladsen eller gå på besøg i de andre blokke efter aftenappellen, og vi måtte også modtage besøgende på blokken, hvilket »min gamle far« ofte benyttede sig af, og det var min opfattelse, at han nød de stille og fredfyldte stunder på Block 62, i relation til den masen og skubben og råben og skriegen af en hysterisk-neurotisk og psykopatisk Blockälteste som på Block 25 (Hans Zimmermann). Han kom for øvrigt senere i straffekompaniet, hvor jeg så ham marchere rundt på appelpladsen, syngende om det dejlige, skønne og vidunderlige »Vaterland«. Hvilken ironi!

»Es geht alles vorüber«

Da jeg nu var blevet installeret, accepteret og godkendt som lusefri, kaldte Blockälteste på en ung mand »Gregorij«, som havde Stubendienst (stuetjeneste). Han var russer og i øvrigt en pæn, høj, tiltalende ung mand vel nogenlunde på min egen alder.

Jeg fik besked på, sammen med ham, at feje gulvene og vaske dem samt tørre borde og bænke af. Endvidere skulle vaskerummet og vaskekummerne gøres rene og køjesengene ses efter, om de var ordentlig redte. Jo, jo »Ordnung muss sein« (orden skal der til). Imens havde Blockälteste lidt kontorarbejde, og han skulle på skrivestuen, postkontoret og arbejdstjenesten m.m. Hen mod middag kom han tilbage og gik en kort inspektionsrunde for at se, om alt var i orden, alt imens han sang: »Es geht alles vorüber, es geht alles vorbei«, og lavmælt tilføjede han: »Mit Hitler und seine Partei«. (På dansk: Alting får jo en ende, snart er dette forbi med Hitler og hans parti). Han må jo have stølet fuldt og fast på Gregorij og mig, for var en sådan ytring kommet SS for øre, var han formodentlig blevet hængt, for der var mange, der var blevet groft mishandlet og hængt for lignende udtalelser. Derefter gik han over på værkstedet, og Gregorij og jeg blev ladet alene tilbage, med strenge ordrer til overhovedet ikke at lukke op for nogen, hvis det skulle ringe på dørklokken end ikke for selveste »Der Führer«.

Vi var så småt færdige med vores rengøring, og vi gik ind og lagde os på køjen for at få en lille middagslur, og det var for mig en helt ny og behagelig fornemmelse. Tænk at kunne ligge helt alene i køjen, på en rigtig madras og med et vatteret tæppe over sig uden at

blive forstyrret af emsige og nidkære SS-Blockführere og andre blodtørstige sattan'er. Det var første gang i mit halvandetårige ophold i Sacnsenhausen, at jeg fornemmede følelsen af en lille bitte smule »privatliv«.

Sammen med en broget flok

Ved fyraftenstide kom de øvrige beboere hjem, vel omkring 20-25 stykker, og det var den mest brogede forsamling, jeg nogen sinde havde set samlet på ét sted. Der var røde, grønne, sorte, rosa og violette vinkler (trekanter). Jeg fik senere at vide, at der var rovmodere, seksualforbrydere, asociale, homoseksuelle og bibelstudenter (Jehovas Vidner) imellem. Men de røde var dog i overtal. Jo, jeg var sandelig kommet i godt selskab. Jeg fik også at vide, hvem jeg helst ikke skulle være alene med i vaskerummet eller på lokum med. Men det opdagede jeg selv ret hurtigt, for en aften, hvor jeg selv var ude i vaskerummet, kom vedkommende ind og jeg glemmer ikke det »sultne blik«, hvormed han betragtede min bare r..., puhha, men det blev dog ved det.

Jeg erfarede, at vi røde (politiske) ikke skulle blande os alt for meget med de andre, og i det hele taget snakke så lidt med dem som muligt. Kun på værkstedet talte vi med hinanden, men det var udelukkende om arbejdet, som vi var fælles om. Foruden tyskerne, som var i overtal, var der en enkelt tjekoslovak, en russer, to franskmænd og så vi tre skandinaver. Jeg vil dog tilføje, at de to nordmænd, den ene maler og den anden bogbinder, og jeg holdt sammen, og vi fik megen tid til at gå med at snakke om, hvornår mon krigen var slut, og rygterne om en snarlig evakuering af norske og danske fanger var så småt begyndt at cirkulere, så der var jo nok at tale om desangående. I øvrigt var vi ganske godt orienteret om krigens gang, og det var ikke lejrradioens skyld, årsagen var en ganske anden.

Der udveksles rygter

Efter »Aftensmaden« med følgende oprydning og opvask, gik vi udenfor i den lille gård for at få en smøg, samt udveksle de sidste nyheder og rygter. Imens var Blockälteste gået over til hovedbygningen, for til den derværende Rapportenführer at meddele, hvor mange Häftlinge der var i Block 62. Når han kom tilbage, var appellen som regel forbi, og som nævnt kunne de, der ønskede det, gå en tur på appelpladsen, besøge

venner og bekendte i de andre blokke, selv modtage besøg, eller gå til køjs.

Efter den bedste og roligste nattesøvn, jeg havde fået i umindelige tider, blev vi blidt og behageligt vækket af et vækkeurs ringen og Blockældste, der råbte »Aufstehen« (Så står vi op). Det var slet ikke som jeg var vant til på Block 25. Der blev vi vækket af en hysterisk og psykopatisk Blockälteste, der for rundt i sovesalen brølende, raus, raus, schnell, schnell, tempo, tempo, og rev de lasede tæpper af os, samt sparkede og dunkede dem i ryggen, som stod i vejen for ham. Det vilde kaos med at finde sine pjalter og tøfler og iføre sig disse. Den masen og skubben for at få en plads ved et af bordene, så vi kunne slubre det ildelugtende fluidum, som man kaldte kaffe, i sig, og hvis man samtidig havde været så forudseende at have gemt en humpel savsmulds-cellulose rugbrød kunne man jo »nyde« det også, vel at mærke hvis det ikke var blevet stjålet i løbet af natten. Derefter blev vi med eder og forbandelser jaget ud af blokken for at blive stillet op i marchkolonne 5 og 5, hvorefter Blockälteste talte os igen og igen, og når antallet stemte, var der afmarch til appelpladsen, til den endelige optælling samt opstilling til de forskellige arbejdskommandoer.

Benmelssuppe, lavet af knoglerester fra krematoriet

Men Block 62 var jo fritaget for appellerne, så vi havde god tid til morgentoilette og morgenmad. Som et kuriosum kan nævnes, at vi skam også fik maden leveret ved døren. Morgenmaden bestod denne morgen af benmelssuppe, som efter sigende var lavet af knoglerester fra krematoriet (genbrug), og som det var mig umuligt at spise, men jeg var jo så privilegeret, at jeg havde min Røde Kors pakke, så jeg slap for at spise denne ulækre substans.

Alle vinduer var overmalede

Så var det efterhånden blevet ved den tid, hvor vi skulle møde på værkstedet, og i spredt orden og i et moderat tempo begav vi os på vej. På værkstedet blev jeg kaldt ind til Vorarbeiteren, som havde et lille aflukke, kontor om man vil, møbleret med bord og stole samt en køje med madras og vatterede tæpper. Han var rød (politisk), og efter en samtale, der mest af alt lignede et forhør, fik jeg

anvist min plads, og fik udleveret værktøj, som jeg, uvis af hvilken grund, måtte kvittere for, og som skulle låses inde ved fyraften. Han viste mig, hvad jeg skulle lave samt præsenterede mig for de håndværkere, jeg skulle arbejde sammen med.

Jeg blev i første omgang sat til at grave en masse små messingskilte med teksten »K.T.I.chemie«, og jeg fik selvfølgelig ikke at vide, hvad de skulle bruges til. Senere dekorerede jeg en del såkaldte æresdolke med hagekors og SS-symbol og nogle med dødningshoved, og disse æresdolke blev tildelt særligt udvalgte SS-ere. Dolkene blev lavet af en ældre tysk kunstsmed, Jan, som også var rød og var fra Aachen. Han var også en elskelig gammel mand, med et mut udtryk i ansigtet, og jeg sammenlignede ham da også med Gnavpot fra Snehvide og de syv små Dværge, fordi han så så sur ud, og kværuledede over alt og alle. Han mente såmænd ikke noget med det, han havde KZ-kuller, som så mange andre af de gamle tyskere, der havde været i KZ-lejr i en lang årrække. Ellers var værkstedet bemanded med smede, maskinarbejdere, drejere, blikkenslagere, kemikere og keramikere samt de to nævnte nordmænd og mig. Alle vinduerne ud til lejrgaden var overmalede, således at man ikke udefra kunne se, hvad der foregik indenfor, og der var heller ikke nogen indgangsdør. Den var placeret i forlængelse med den ene gav i det plankeværk, der gik helt ud til det elektriske hegn.

Sturmbannführeren sagde De til den danske Häftling

Hen på formiddagen ankom SS-Blockführeren, og med et »Achtung« stod vi alle ret, mens han med et »Weitermachen« gik gennem værkstedet, og ind på sit kontor. Jeg kunne se, at han havde en højere rang end normalt for en SS-Blockführer. Han var SS-Sturmbannführer (kaptajn). Efter at han var kommet af med sin kappe, kasket og pistolbælte som Vorarbeiteren hængte op på knagerne, bankede han på ruden, og da jeg havde min plads lige udenfor, drejede jeg hovedet, og han gjorde tegn til mig, at jeg skulle komme ind til ham. Det var med hjertet helt oppe i halsen, at jeg rejste mig og gik hen mod døren, fordi jeg havde mange forbandede, dårlige erfaringer med SS-Blockführere. Nå men jeg bankede reglementeret militaristisk på døren, og han råbte »Herein« (Kom ind), og jeg gik ind og stillede mig

i den foreskrevne stilling, som det i øvrigt havde kostet mig mange droje hug at lære, foran hans skrivebord. På væggen bagved ham hang der et billede af føreren samt et sort flag med SS-symbolet i sølv. Jeg blev helt og aldeles slået ud, da han med et skævt smil slog ud med hånden og sagde: »Das ist gut Däne, setzen Sie sich.« (Det er godt, dansker, sæt Dem). Tænk engang! Han sagde De til en Häftling. Det var jo ikke sådan, man sædvanligvis blev tituleret i KZ-Sachsenhausen. Det var mest udtryk som du møjsæk, du horeunge, du røvhul, du søn af en måtteluder o.s.v., der blev brugt.

Jeg satte mig, og han begyndte at udspørge mig om mit syn på tyskerne i almindelighed og om krigen i særdeleshed. Han var også interesseret i at høre om forholdene i Danmark, fordi han havde hørt og læst om de mange sabotager, der fandt sted, og det kunne han ikke forstå meningen med, for som han sagde: »Vi kom jo som venner for at beskytte jer mod englænderne.« Jeg tænkte ved mig selv: »Nu er du mere på den end du er med på den«, og belært af dyrekøbte erfaringer var jeg klar over, at nu blev jeg nødt til at være yderst forsigtig med mine udtalelser. Det kunne jo være en fælde for at få mig i fedtefadet, så jeg svarede ham meget diplomatisk, og jeg kunne have bidt tungen af mig selv, fordi mine svar lå meget langt fra det, jeg virkelig mente.

Sturmbannführeren var bekymret

Senere ved lignende samtaler kunne jeg forstå, at han var klar over, at det gik ad helvede til for Tyskland, og at de havde tabt krigen, og han var dybt foruroliget over, hvordan det ville gå med ham og hans familie, når russerne kom og krigen var slut.

Som tiden nu gik, fik jeg mere indblik i, hvad der foregik på kommandoen, og jeg kunne ikke forstå, hvorfor alt skulle være omgærdet med så megen hemmelighed, for jeg havde det indtryk, at vi nærmest skulle stå til rådighed for de højerestående SS-ere og deres familier. Dog blev jeg aldrig rigtig klar over, hvad keramikeren og kemikeren lavede, idet de to havde deres eget værksted og laboratorium, hvortil vi var forment adgang. Det fortaltes dog mand og mand imellem, at keramikeren eksperimenterede med keramiske miner, og at kemikeren blandede diverse kemiske stoffer, som så blev afprøvet på Krankenbau (syge-

huset), men om det er rigtigt, kan jeg ikke stå inde for. Bogbinderen har formodentlig indbundet mange Hitler Mein Kampf og andre nazibibler i pragtbind også på eget værksted. Hvad maleren egentlig lavede, blev jeg aldrig helt klar over. Men i visse tilfælde blev alt arbejde med nævnte ting og sager indstillet, og det var når der havde været luftangreb på Berlin og omliggende byer. Så blev alle de udetonerede brandbomber samlet sammen, og i lastbiler kørt til værkstedet. Der blev stillet spande og baljer, fyldt med sand, hvilket der var nok af på de kanter, rundt om på gulvet ved de forskellige maskiner, plus at der udenfor lå store dynger sand i reserve.

Livsfarlige tingester blev lavet om til håndbrandbomber

Vi blev så alle sat i gang med at lave disse forbandede livsfarlige tingester om til håndbrandbomber, efter nogenlunde samme system som håndgranater. Nogle savede toppen af, andre skulle bore et lodret hul ned i det meget brandbare indhold, og andre igen bore tre huller øverst på hveranden side, dog kun så langt ind, at der var luft til det lodrette hul. Derefter blev de forsynet med en kappe, hvori der var en anordning lig den, der var på håndgranater. Mange gange gik der ild i sådan en satan, og når det skete, så spruttede og sprøjtede den ild ud til alle sider, så det var bare med at få hoved og hænder væk, for man kunne få svære forbrændinger, ligesom der kunne gå ild i ens tøj.

Når uheldet var ude, kom SS-Blockführeren, Vorarbeiteren samt alle andre tilstedeværende styrtende, og under råben og skrigen blev der kastet sand over den brændende bombe, ja over hele maskinen og på gulvet omkring den. Når ilden var slukket, blev der luft ud for at få røgen væk. Vi havde jo godt nok et »Feuerwehr« (brandkorps) i lejren, men det måtte under ingen omstændigheder tilkaldes. Der forestod så et større oprydningsarbejde, og vi måtte ikke holde fyraften, før den sidste gnist var slukket, det sidste sandskorn fjernet, og maskinerne gjort pinlig rene samt indsmurt i olie.

Når vi havde fabrikeret tilstrækkelig mange, så skulle de jo afprøves, og det foregik udenfor i et stort hul, der var gravet til formålet, og det gik helt ud til de spanske ryttere (pigtråd) der lå i ruller foran det elektriske hegn. SS-Blockführeren og Vorarbeiteren tog så en tre-fire bomber med ud, hvorefter de an-

tændte dem en efter en og kastede dem ned i hullet. Så sprang de som kakerlakker væk fra hullet, og gud hvor så det komisk ud. Men bomberne var mere villige til at brænde inde på værkstedet, end ved testningen. Der var mange fuser imellem, og det kunne jo kun være detonatorerne, der var noget i vejen med, uden tvivl et resultat af den sabotage, der trods alt i vid udstrækning fandt sted på de forskellige kommandoer. Man mistænkte mest russerne, som var eksperter i på en skjult facon at kunne sabotere den slags. Men det kostede også livet, hvis man fandt frem til de skyldige. Hvem husker ikke russernes slogan »langsam immer langsam arbeiten Kamerad«.

På besøg i »Politische Abteilung«

En dag blev jeg kaldt ind til SS-Blockführeren og fik ordre til at gå over til Arbejdstjenesten, Politisk Afdeling samt postkontoret og aflevere nogle papirer. Det var ellers Blockältestes job, men han var blevet sendt over på Revieret (sygehuset) med en dårlig finger, der var gået betændelse i. Jeg blev lamslået, ja kort sagt ved at gøre i bukserne af bare nervøsitet. Jeg vidste jo, at disse afdelinger lå uden for hovedporten, og jeg mindedes alle de spark, slag med geværkolber, jeg havde fået, når jeg med diverse arbejdskommandoer marcherede igennem porten, blot fordi jeg ikke holdt hovedet højt nok, eller fingrene var ordentlig strakte o.s.v. Men en ordre var jo en ordre, og jeg fik udleveret to store konvolutter samt nogle breve, og jeg begav mig af sted. Jeg havde ikke synderlig travlt, og da jeg nærmede mig appelpladsen, kom straffekompagniet marcherende som sædvanlig skrålende om det skønne og evigt dejlige fædreland. Jeg sagtnede farten yderligere for at lade dem komme forbi, for man vidste aldrig, hvad der kunne ske, hvis en af de opsynsførende SS-sadister skulle få øje på lille mig. Tænk hvad der kunne ske, hvis jeg ikke rev huen af hovedet hurtigt nok, og hvis jeg ikke stod tilpas reglementeret og underdanig nok, mens de gik forbi.

Omsider nåede jeg hen til porten, og jeg gik med faste skridt hen til den vagthavende Rapportenführer, stillede mig i foreskrevet retstilling og med huen i hånden. Han var ikke andet end en stor dreng, og jeg kunne se, at han nød magtens sødme. »Na und« sagde han og kiggede nedladent på mig, alt imens han

stod og slog på sine lange støvler med en hundepisk. Jeg fattede mig hurtigt. Melder Hr. SS-Rapportführeren Häftling Nr. Dn 74.304 Sonderkommando K.T.I. zu Arbeitsdienst, Politische Abteilung und die Poststelle.

Han undersøgte omhyggeligt de to store konvolutter og brevene samt studerede mit påsyede fangenummer. Pludselig pegede han på mit fangenummer og spurgte: »Wass bedeutet Dn?«, og jeg svarede, at det betød Däne (dansker). »Gut Däne, passieren.« Jeg vendte mig om, tog huen på og gik, imens jeg tænkte, nu får du nok en over nakken med hundepisken. Men det fik jeg ikke. Efter en meget lang ventetid alle de tre steder mit ærinde gjaldt, hvor jeg stod ret op og ned, med huen i hånden, ventende, til det passede d'herrer SS-ere at ekspedere mig, fik jeg omsider afleveret breve og post.

Særlig nervøs var jeg ovre på »Politische Abteilung«, fordi jeg tidligere havde stiftet bekendtskab med denne, og det var ikke nogen rar affære. Jeg havde hørt, at man sendte fanger derover i samme ligegyldige ærinde som mit, hvorefter nogle forsvandt sporløst. Andre kunne man se marchere rundt på appelpladsen i straffekompagniet, med de dødsdømtes skydeskive malet på ryggen. »Vær så god og skyd«, »Men dengang ej, sagde Tordenskjold«, og jeg kom da også velbeholden tilbage til værkstedet efter samme procedure i porten, dog denne gang med returnering.

Besøg af lejrkommandanten

Vi havde det i øvrigt ret frit på værkstedet, hvor vi kogte kartoffelsuppe og havregrød samt stegte flæsk på kakkellovnen, og det blev der set gennem fingre med, når blot »de rigtige folk« også fik lidt glæde af vores kulinariske anstrengelser. Udefra kommende skulle vi jo ikke tage os i agt for, idet alle, der havde ærinde på værkstedet, pænt måtte ringe på, før de blev lukket ind. Jeg husker endnu tydeligt en dag, hvor jeg stod oppe hos kunstmeden Jan og ventede på, at han skulle blive færdig med en dolk, som jeg skulle dekorere. Så ringede det på døren ude i plankeværket, og Jan sagde: »Spring lige ud og se, hvem det er.« Det var normalt hans job. Jeg løb ud og lukkede lemmen i døren op og stirrede lige ind i ansigtet på lejrkommandanten, som jeg udmærket kendte fra tidligere besøg. Jeg var lige ved at få et hjerteslag, men fik mig dog taget sammen til at sige: »Et øjeblik, hr. lejr-

kommandant, så skal jeg hente hr. SS-Blockführeren.« (Han havde nøglen). Jeg kunne høre, at han var i dårligt lune, idet han stod og stampede i jorden, og mumlede en hel masse af sig. Da jeg kom ind, spurgte man om, hvem det var, og da jeg sagde, at det var lejrkommandanten, forsvandt gryder, pletter og pander samt ting og sager ned under borde og hylder, alt imens jeg hentede SS-Blockführeren. Vi havde tidligere været udsat for, at han havde raget alt, som stod på kakkellovnen, ned på gulvet. Så kom de begge to, majestætisk skridende igennem værkstedet, mens vi alle stod ret. Lejrkommandanten snusede noget, men sagde ingenting, og vi kunne se, at der blev talt med »store bogstaver« inde på kontoret. Da han var gået igen, fik vi travlt med vores madlavning, men det blev forbudt at stegte flæsk for fremtiden. Det var nok duften af stegt flæsk, der havde irriteret lejrkommandantens smagsløg.

Tyskeren Job kunne organisere alt

Jeg skylder at fortælle, at vi på værkstedet havde en yngre tysker, Job, kaldte vi ham. Det fortaltes, at han var af meget fin familie, men han havde allerede i drengærene lavet nogle smårapserier, som senere blev til større tyverier, røveriske overfald og lignende. Han havde tilbragt det meste af sit liv på opdragelsesanstalter, samt i diverse fængsler og tugthuse, og ved Hitlers magtovertagelse var han havnet i Sachsenhausen. Han havde ikke noget specielt arbejde på værkstedet, men gik til hænde hist og pist, og det var da også for det meste ham, der stod for madlavningen.

Han var gode venner med Lagerälteste og hans håndgangne mænd, og kunne som dem gå ud og ind af lejren, næsten som det passede ham. Desuden var han en stor »organisator«, og der var ikke det, han ikke kunne skaffe. Tøj, sko, sokker, fødevarer med mere, og selv var han ulasteligt klædt, ja selv en sådan luksus som et par skindhandsker havde han. Endvidere fik han ofte pakker fra familien med mange lækre sager i, og sammenlagt med de pakker, som de øvrige beboere på Block 62 fik, plus Røde Kors pakker som vi skandinaver modtog, så led vi så sandelig ingen nød, og jeg må da også tilføje, at vi naturligvis alle gav vore bidrag til den daglige madlavning. Det var kun, når der en enkelt gang var lidt smalhals, at vi måtte »ny-

de« lejrkokkenets kulinariske frembringelser.

Så begyndte rygterne om nordmændenes og danskernes evakuering fra KZ-lejrene at tage fart, og disse rygter optog os meget i de dage. Jeg synes også nok, det var på høje tid, idet vi om natten kunne høre kanontordenen i det fjerne, og overflyvningen af allierede bombemaskiner tog til. Vi kunne også i lejrradioen, som næsten kørte på fuldt drøn hele dagen og om aftenen, høre, når »Oberkommando der Wehrmacht« gjorde bekendt, at svære luftfartøjs formationer var på vej med retning mod Berlin.

FRA REDAKTIONEN

Tak

Til min runde dag den 8. juli modtog jeg et ret stort antal hilsener i form af breve, telegrammer, blomster, andre hilsener samt besøg.

*Det blev en god dag.
Mange hilsener.*

F-k.

Om forsiden:

I Aalborg foretog man i 1945 en indsamling med henblik på at rejse et monument for frihedskampens faldne. I spidsen for initiativet stod læge O. Nørsgaard og lektor Erik Sonne. Så fremkom interesserede med den ide at anvende pengene til en kunstnerisk udsmykning af 4-maj-kollegiet, og ideen slog an. Billedhugger Carlo Wognsen tog sig af kollegiets indre udsmykning. Det er også ham, der har forfattet teksten ved relieffet.

Forsiden i bladet for juni:

Det smukke farvefoto skyldtes Axel Lauritzen. Det er også anvendt i bogen »Mindelunden i Ryvangen«, men dér fremtræder det uden farver.

Sparekassen er fuld af ideer.

Ideer, der kan forbedre din private økonomi.

sparekassen •
Sønderjylland

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

Mødet den 11. juni

I henhold til dagsordenen oplæste Poul Nielsen protokollen fra sidste møde.

Derefter aflagde formanden beretning. Denne gav anledning til en til tider varm debat og foranledigede bl.a. skriftlig afstemning til afklaring af et par punkter.

Det vedtoges også at indkalde lovudvalget, der blev udvidet med et mandat mere.

Tiden indtil næste møde søges anvendt til at få forskellige organisatoriske problemer på plads.

Bladudvalget havde holdt møde på Kegnæs, hvor Poul Nielsen oplyste, at vi havde mistet en del abonnenter og fortsat måtte køre med en stram økonomi.

Hans Andersen opfordrede til ikke at se sort på situationen, idet Kammeraternes Hjælpefond sikkert ville række en hjælpende hånd.

Bernth Johannesson efterlyste mest muligt stof fra foreningerne. Der var enighed om, at man roligt kunne korte de lange anmeldelser ned.

Bernadottégårdens forhold (i Roskil-

de) blev grundigt omtalt af Bernth Johannesson, der fastslog, at vore medlemmer i bestyrelsen stod fast på, at man er modstandere af en konsulentundersøgelse. Han redegjorde også for byggeplanerne i tilknytning til Bernadottégården. Selv om de ikke direkte vedrører Bernadottégården, til Sammenslutningen få nærmere orientering herom, når planerne skal forelægges byrådet.

Birgit Fischermann fra Theresienstadtforeningen ønskede en ændring af rekreativfonden. Det vil imidlertid kræve en statusændring, og bestyrelsen erindrer derfor i stedet om, at vore kammerater har muligheder for at søge hjælp i Neuengammeforeningens hjælpekasse.

V. Mørk Jensen oplyste om Hadsund Bernadottégårdens 10 års jubilæum og den nye bestyrelse dér.

Anne-Lise Clausen fra Frihedsfonden omtalte lovændringen om tjenestemandspensioner, før formanden kunne slutte mødet, der på grund af den store diskussionslyst var blevet meget langt.

Næste møde afholdes 9. september.

VMJ

Rejsen til Normandiet og Paris

Hermed vil jeg gerne sende en tak til Buchenwaldklubbens ledelse for den pragtfulde og veltilrettelagte tur til Normandiet.

Turen forløb glat og uden besværligheder, og den vil stå som et minde for de fleste resten af livet. Enkelthederne vil jeg ikke komme nærmere ind på,

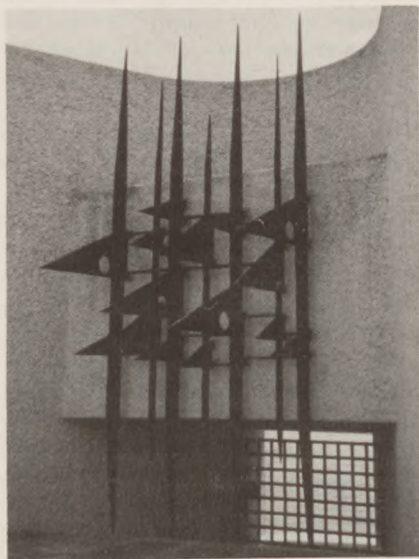

Ved nedgangen til mindesmærket for de omkomne koncentrationslejrjanger bag Notre Dame blev den danske gruppe modtaget af præsidenten for de franske Buchenwaldfanger, M. Jean Llobes (midt i billedet). Til højre ses (i profil) sekretæren, M. Louis Ferrand. Bagham, halvt skjult, præsidenten for den internationale Buchenwaldkomité, M. Pierre Durand. (fot. Ernst Steen)

Fra en rotunde ser man ind i en lang, mørk korridor med 100.000 små glasperler på hver side, symboliserende de 200.000 omkomne franske koncentrationslejrjanger. Helt nede i den anden ende af korridoren en lille, svagt lysende flamme. Det er håbet. »Altid frejdig«, sunget i disse omgivelser, var en betagende oplevelse for danske såvel som franske. (fot. Kjeld Jørgensen)

BUCHENWALD

Man stemmes til andagt og eftertanke, når man ad en smal stentrappe med høje grå betonnure på hver side er kommet ned i denne forgård til monumentet. Foroven den blå himmel, og forneden - gennem et gitter - Seinens vand. (fot. Mogens B. Madsen)

De mange kors i snorlige rækker er et forstemmende syn. Her er det en amerikansk soldaterkirkegård i nærheden af Arromanches. (fot. Hans Andersen)

men to fyldte busser, stilende mod et bestemt punkt ved Atlanterhavskysten (måske engang det grusomste inferno på vor lille jord) for at lægge en blomst ved mindesmærket for den stoute danske sømand, der står ene, men ikke forladt, synes jeg var en smuk handling.

Besøgene på de store Soldaterkirkegårde gjorde et dybt indtryk. Hvad hver enkelt tænkte, ved jeg ikke, men det var for mig, som at sige dem alle en fattig tak. Havde de ikke været klar til at kæmpe, var vi muligvis blevet spredt ud som aske, over den sure, tyske jord ved Buchenwald.

Vi må ikke glemme, men heller ikke hade, og vi danske er ikke så små, at vi ikke også kunne besøge en tysk kirkegård. Der var en vis symbolik over disse soldatergrave. De lyse smukke sten med navn og regimentsmærke stod som »fredsduer«, og de robuste sorte kors, der mindede om en nation, som engang var ramt af »den sorte pest«. En ting er dog helt sikkert: fælles for både dem, der hviler under de hvide som sorte sten, at på begge sider har der stået en kvinde og ventet på sin mand eller søn, måske begge dele, og på begge sider er der fældet mange tårer.

Vi kunne nu tage til byernes by Paris

og nyde synet af de mange kendte og smukke steder og nyde livet videre. Der var måske mange af dem, der hviler under stenene i Normandiets jord, som også engang havde drømt om at se Paris, hvem ved. Nu blev det os, takket være dem. TAK!

Endnu engang tak til chauffør, guide og ikke mindst til bestyrelsen for den dejlige tur, den var fem-stjernet.

Venlig hilsen til alle

Lars Josefsen

Ellevevej 10, 7442 Engesvang

6-dages »studierejse« i efteråret med besøg i EF-kommissionen, Bruxelles og i EF-parlamentet, Strasbourg m.v.

Buchenwaldklubben har planer om at arrangere en busrejse af 6 dages varighed i september/oktober 1988 (når EF-Parlamentet er samlet), hvorunder vi besøger EF-Kommissionen i Bruxelles, hvor vi har møde med et eller flere af kommissionens medlemmer.

Vi kører videre fra Bruxelles til Luxembourg, hvor vi på ankomstdagen får lejlighed til at »hygge os ude i byen«. Vi overnatter og har den følgende for-

middag til fri disposition, inden vi kører til Strasbourg. Her besøger vi EF-parlamentet og får her lejlighed til at mødes med et eller flere af de danske medlemmer af parlamentet, ligesom vi vil overvære en debat.

Inden hjemrejsen besøger vi en eller flere vinbønder, hvortil vi bruger en halv, måske en hel dag.

Af visse grunde må vi kalde rejsen en »studierejse«, som vi ikke kan arrangere i samarbejde med 65-Ferie, som vi plejer, og derfor kan vi ikke tilbyde de favorable vilkår, som vi ellers har kunnet give vore »oversøiske« medlemmer m.h.t. betaling af rejse og hotelovernatning ud/hjem i forbindelse med rejsen, men vi regner med, såfremt der er tilstrækkelig tilslutning, at kunne starte en bus fra Jylland, måske fra Fredericia, og en bus fra København.

For dette arrangement har vi fået en foreløbig pris på ca. 2400 kr. pr. deltager.

Prisen omfatter: bustransport i 6 dage, moms, vejskatter, afgift til rejsegarantifonden, overnatning i dobbeltværelser (incl. morgenmad), et dagligt måltid herudover, altså hvad man på rejsesproget kalder »halvpension«. Når vi vælger halvpension, er grunden den,

Gutenberghus

Bogen:

Mindelunden i Ryvangen

Den fortæller i ord og billeder,
hvad der er sket i Mindelunden
fra 1945 til i dag.

Den er rigt illustreret.

Bogen koster kun 50 kr.

Fås i Frihedsmuseet, i Minde-
lunden samt hos Povl Brandt,
Glerupvej 19, 2610 Rødovre, gi-
ro 1 00 07 80.

Der sendes kun mod forudbe-
taling til giro eller pr. check.

Udgivet af

**Kammeraternes
Hjælpefond**

at der næsten dagligt er halve dage til »fri disposition«, hvor rejsedeltagerne vil færdes i smågrupper og herunder har rig mulighed for selv at supplere »halvpensionen«.

Vi vil »hen ad vejen« komme med supplerende oplysninger vedrørende rejsen og endeligt program i foråret 1988 i bladene Pigtraad-Gestapofangen og Dansk Politii.

Hvis nogen, allerede når dette læses, vil give en »foreløbig tilmelding«, kan det ske ved henvendelse til klubbens sekretær Georg Andersen, Kongshaven 42A, 2500 Valby, tlf. 01-17 47 88. Bedst efter kl.14.

BESTYRELSEN/G.A.

Stiftelsesfest

Buchenwaldklubben fylder 42 år den 19. september 1987.

I den anledning har vi besluttet at kalde medlemmer med pårørende til fest i kantinen på politistationen på Bellahøj, den 19. september 1987 kl. 18 til en hyggelig sammenkomst.

Vi samles om en velkomstdrink, hvorefter vi går til bords og spiser en dejlig middag, bestående af:

1 stk. ristet franskbrød med ferskrøget laks

Kalvesteg á la creme, serveret med årstidens grønsager, champignonsauce og hvide kartofler

Islagkage med isvafler

Derefter serveres kaffe med småkager

Til middagen serveres vine ad libitum.

Efter middagen dans til Poul Ebbes orgelspil og sang.

Alt dette får vi for en så forrygende billig pris som 175 kr. pr. person.

Du må ikke snyde dig/er for denne aften, der som sædvanlig ved vore arrangementer gerne skulle blive både hyggelig og morsom.

Reserver allerede nu dagen og glæd dig til en god aften i kammeratligt lag. Tag din »bedre halvdel« under armen og mød op. Kom også, selv om du er ensom i hverdagen. Vi lover dig, at du ikke skal komme til at kede dig.

Tilmelding er nødvendig, og den sker ved på girokonto 6 17 60 03 til Buchenwaldklubben v/Ernst Steen, Vendersgade 6-4.th., 1363 København K, at indbetale beløbet for deltagelsen i festen, senest den 31. august 1987.

Vel mødt den 19. september. Dagen indledes med sædvanlig kransenedlægning på Bispebjerg Kirkegård kl. 9.30, og derefter ved Mindevæggene på Politigården.

BESTYRELSEN/G.A.

Sammenkomst i Frøslev

I maj 1985 havde Buchenwaldklubben, København, inviteret os syd- og sønderjyske medlemmer til kammeratskabskomsammen i Løjt Feriecenter, hvor vi havde nogle hyggelige timer sammen.

Da vi hernede i det sydlige er et par gamle Buchenwald-Häftlinge, der kunne tænke os, at det blev gentaget, rettede vi henvendelse til afdelingen i København for at høre, om en gentagelse var mulig, idet vi jo ikke mødes så ofte, som medlemmerne i København, men desværre tillod økonomien det ikke.

Derfor tog vi skeen i egen hånd og inviterede til en sammenkomst i Røde Kors Kursus- og Aktivitetscenter i Frøslev Lejren onsdag den 13. maj 1987. Der mødte 11 gamle »Häftlinge« med damer.

Vi skulle mødes ved hovedvagtårnet kl. 11, men p.g.a. vejrgudernes ugunst, havde Røde Kors stillet en dejlig opholdsstue til vor rådighed, og hurtigt kom snakken i gang, og gamle minder genopfriskedes over en drink eller en kop kaffe.

Der skulle også have været lejlighed til at bese museet, men p.g.a. strejke blandt kustoder, var dette desværre ikke muligt.

Kl. 12.30 gik vi så til det store kolde bord, som var smukt arrangeret i centrets cafeteria, der i dagens anledning var reserveret os. Flere havde ordet, og der blev sunget flere sange, bl.a. vor slagsang fra Buchenwald. Centrets le-

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
syvtakkede stjerne

MÆRSK

der hr. Andersen gav en kort redegørelse over lejrens historie og dens anvendelse af Røde Kors i dag. Den smukke restaurering af barakkerne er foretaget af langtidsledige. Hver »Häftling« fik overrakt en Frøslev-platte som erindring.

Efter kaffebordet skulle vi besigtige de restaurerede barakkers indretning og udnyttelse, men da det stadig regnede, blev vi holdvis kørt rundt til disse i lejrens »rugbrød«.

Hen mod aften sluttede vi en dejlig dag, og alle var enige om, at det burde være en årlig tilbagevendende tradition.

Der skal herigennem rettes en tak til hr. Andersen, Røde Kors, for den velvillighed, der blev vist os.

*E. Flade
Padborg*

ERHVERVSHÆMMEDE

Fredericia

Besøg i Frihedsmuseet i Grindsted

Onsdag den 3. juni holdt Sydøstjysk afd. sin sommerudflugt, der i år gik til Vestre skole i Grindsted, hvor vi under skoleinspektør Brandt Christensens fængslende forklaringer gennemgik den historiske samling i Grindsted under besættelsen 1940-45. Efter kaffen og rundgangen sagde vi tak og farvel, alle klar over, at det besøg skulle gøres om med mere tid til rådighed.

Turen fortsatte til Esbjerg, og der havde vi sammen med vestjyderne nogle hyggelige timer med spisning og dans til tonerne fra 5 lystige spillemænd.

Atter en god dag i kammeratligt lag.
Lilly

Århus

Fredag den 4. september kl. 18 afholdes 29. august-fest i Bildbjergparkens selskabslokaler, Paludan Müllersvej 88-90, Århus.

Der bliver kaldt bord, musik og dans. Prisen er kr. 100.

Tilmelding senest tirsdag den 1. september på tlf. 06-166318 mellem 10-12. Kontortid tirsdag-torsdag 10-12.

Kransenedlægning på Vestre Kirkegård 29. august kl. 18.30.

Festudvalget

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Ny formand

Formanden for Landsforeningen Gestapofangerne, Randers afd. gennem de sidste år, Erik Andersen, Mellerup, har på grund af svigtende helbred bedt om at blive fritaget for sit hverv.

Erik Andersen, der har været med i bestyrelsen i over 30 år, har både under besættelsen og siden 1945 leveret en stor arbejdsindsats for frihed og i foreningsarbejde for godt kammeratskab.

Erik Andersen, der bliver 70 år den 24. november 1987, vil nu pleje sit helbred, og vi siger tag for mange års stor arbejdsindsats.

Formandsjobbet er nu overtaget af Albert Rasmussen, der var på samme transport til Sachsenhausen som Erik Andersen den 21. januar 1944.

Else Bentzen

HUSK!

Kammeratskabsstævnet lørdag den 19.-20. september

som afholdes på Pensionisthøjskolen (Bundvad-skolen) i Tisvilde. Højskolen er noget helt specielt, en kunstnerisk

oplevelse, idet alle værelser er udsmykket med særpræget kunst fra hele verden. Højskolen ligger særdeles smukt ved skov og strand.

Programmet er følgende:

Ankomst: Lørdag kl. ca. 11 indkvartering.

Frokost: kl. 12 Det store kolde bord.

Derefter en bustur rundt i det skønne Nordsjælland med afsluttende besøg i Smidstruphytten, hvor der serveres kaffe eller drinks.

Kl. 18: Festmiddag i skolens smukke festsal, med efterfølgende kammeratligt samvær og dans til »De 6 Glikkers«, et fantastisk svensk underholdningsorkester.

Søndag den 20: kl. 8-9.00 stort morgenbord.

Derefter kransenedlægning ved »Flammen«s mindesten. Der bliver også tid til en spadseretur i den hyggelige ferieby.

Kl. 13: Afslutning med frokost/kaffe inden hjemrejsen.

Prisen for hele opholdet alt incl. er kr. 450,00 excl. drikkevarer, der kan købes til billige priser.

Skulle der være kammerater, der ønsker at komme fredag aften til kaffe og med morgenmad lørdag, betales kr. 50,- ekstra.

Foreningen giver som sædvanligt et pænt tilskud.

HUSK at reservere lørdag og søndag den 19.-20. september. Højskolen har plads til 52 overnattende gæster, så det gælder om at melde sig hurtigt.

Tilmelding (som er bindende) til Solveig Skjøtt, tlf. 02-485674 senest den 15. august.

P.b.v. Solveig Skjøtt

HANNOVER-STÖCKEN

Til afsløring af mindesmærke i Hannover

Unge tyskere lagde hver især en rose på mindesmærket

Vi har været i Hannover-Stöcken den 7. maj efter indbydelse af overborgmesteren. Vi var inviteret til afsløring af et mindesmærke over de faldne kammerater i Hannover-Stöcken KZ-lejren.

Vi ankom til rådhuset kl. 18. Foran rådhuset vajede foruden det tyske flag, et dansk, et fransk og et amerikansk flag. Forklaringen på de to sidste flag kom under samværet på rådhuset. Vi

Mindesmærket er en symfoni over pigtråd. Fra v. ses Søren Korup, hovedet af Ove Laursen samt tyske værtspar.

var ikke så lidt forundrede over det store opbud af mennesker, som efterhånden samlede i en stor modtagelsessal. Vi fik dejlig kold hvidvin serveret og fik lejlighed til at tale lidt med forskellige tilstedeværende.

Herefter tog overborgmester Herbert Schmalstieg ordet og indledte med at byde velkommen, først og fremmest til Hannover-Stöcken-Gruppen med navns nævnelse af de fremmødte danskere, også til de øvrige indbudte. En ung kvinde oversatte til dansk, men da overborgmesteren var kommet lidt ind i sin tale og begyndte at omtale de forfærdelige enkeltheder fra krigens tid, kunne den unge kvinde ikke mere, og hun blev hjulpet ind i en tilstødende sal, hvor ambulancefolk stod klar for tilfældet, hvilket de i øvrigt gjorde resten af aftenen.

Efter denne ceremoni på rådhuset kørte vi til Stöcken. Det, vi kom til at opleve her, havde vi vist ikke rigtig forestillet os. Først og fremmest var her rigtig mange mennesker, ca. 1000, forsamlet omkring det mindesmærke af sort

jern, granitsten, bly og af beskrevne plader.

Mindesmærket er over faldne KZ-fanger på Varta-fabrikken, som overborgmesteren sagde i sin tale, men også et monument for eftertiden, et afskrækkende tegn på, hvor umenneskelig nazismen var. Mindesmærket er stærkt i sin symbolik både i sin store og stærke udformning og i sine stærke ord på pladerne, men det er ikke for stort og ikke for stærkt - men netop som det bør være.

Det var svært at høre overborgmesterens lange tale, for det gjorde ondt at sidde dér ved mindesmærket med lejren kun 200 meter væk og fabrikken lige for. Det var, som genså man stedet for første gang, som om tiden pludselig blev skrevet 42 år tilbage, og vi vil aldrig glemme disse halvanden time på dette sted.

Herefter talte den franske kvinde Renee Aubry, Præsident des Comité Neuengamme med tolk, og herefter en yngre mandlig jøde, den amerikanske kvindes mand. Hun havde selv været fange på Continental Gummifabrik, som jo lå overfor Varta-fabrikken.

Herefter talte Ove Lykkeberg fra Hannover-Stöcken Gruppen, hvis korte, men stærke ord, ikke mindst rettet mod Varta-fabrikken og dennes på alle måder manglende deltagelse, ja, selv deres andel i vores forpinte forhold

Kranse nedlægges af gruppens næstformand Ove Lykkeberg og gruppens kasserer C. A. Sørensen. Til h. skimtes akkumulatorfabrikken Varta, hvor fangerne var slavearbejdere. Dødsfaldene var talrige.

(Fotos: Anny Lykkeberg og C. A. Sørensen)

vil de selv i dag ikke tage deres del af ansvaret for, blev oversat af den tyske tolk.

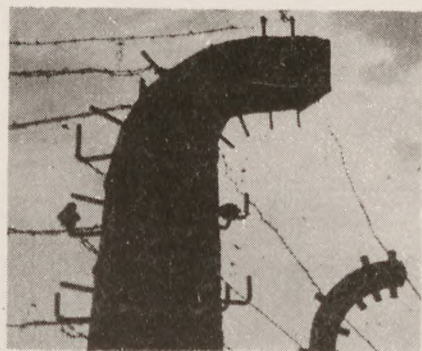
Efter sang af kor fra Anne Frank Skolen i Stöcken blev de mange kranse og blomster nedlagt. Derefter kom mange af de unge mennesker, der var mødt op og lagde hver sin rose på det smukke mindesmærke, og den smukke ceremoni var forbi.

Herefter kørte vi - stadig mange mennesker - til fritidshjemmet i Stöcken, hvor vi blev beværtet med dejlig mad og drikke.

Det var en god aften, som vi var glade for at have oplevet, og det var svært at måtte skilles fra al den megen oprigtige venlighed, vi havde mødt på denne dag.

O.L.

NEUENGAMME

Neuengammeforeningens 25 års jubilæum:

Jubilæumsstævne i Vingstedcentret

I dagene 23.-24. maj 1987 fejrede Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme sit 25 års jubilæum i Vingstedcentret i Trekantområdet ved Vejle/Kolding/Fredericia.

Jubilæumsdagene var begunstiget med det smukkeste forårsvejr. Det var en veloplagt skare, der startede fra Københavns Hovedbanegård lørdag den 23. maj kl. 9.00 i bus med Leif Juul Sørensen (Freddys søn) ved rattet.

Turen gik til Korsør med opsamling undervejs. Fra Korsør gik sejladserne til Nyborg med Vognmandsruten. Her var foreningen vært med en lukulisk pakke smørrebrød, fremskaffet af Jakob. Ankomsten til Vingstedcentret forløb uden vanskeligheder. Her blev holdet

budt velkommen og installeret af Therkil Theilmann.

Vingstedcentret ligger skønt. Her var mange mennesker, firmakonferencer og idrætsfolk i alle aldre. Boldbaner, gymnastiksal og svømmehal var fuldt besat. Vi gamle »Häftlinge« med koner fandt hurtigt vore værelser. Derefter var der stor gensynsglæde med kammeraterne fra Fyn, Øerne og Jylland, der var mødt talrigt op.

Neuengammeforeningen havde den store glæde, at Frihedsfondens leder gennem mange år, Thorkild Dige med hustru Ena deltog i festen. Også Frihedsfondens nuværende leder Anna-Lise Clausen med sin mand Axel deltog i festen.

Festmiddagen indledtes med en velkomstdrink. Derefter samledes man i centret store festsal. Festen indledtes med en højtidelig indmarch af fanerne fra Gestapofangerne i Århus, Sachsenhausenforeningen i Odense og Neuengammeforeningens to faner, som forsamlingen hilste stående.

Det var en fuldt besat sal, formanden Villy Mørk Jensen kunne byde velkommen. Han indledte med at overrække foreningens æresstatuette til landsforeningens sekretær gennem mange år, Niels Otto Køster, der netop havde rundet de 75 år. Køster, hvem det kom noget bag på, at han skulle hyldes, takkede bevæget for den æresbevisning, det var at få tildelt statuetten. Han fremhævede

det tætte sammenhold, der altid havde været i bestyrelsen og opfordrede medlemmerne til fortsat at slutte op om foreningen.

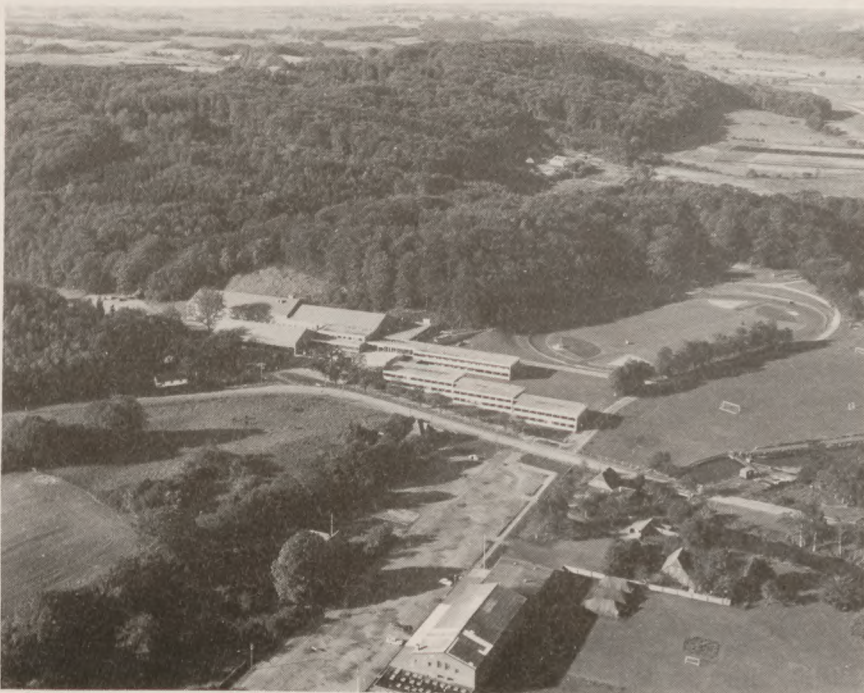
Erik Jakobsen overtog derefter hvervet som »toastmaster«. Aftenens hovedtaler Karl Salling Møller, Aalborg, fik derefter ordet. Han udtalte bl.a.:

På det tyske slavemarked

Lørdag den 26. maj 1962 samledes i Adm. Gjeddes Gård i København den 17 mand store bestyrelse. Formålet var primært sammen med den internationale Neuengammeforening af få etableret et værdigt mindesmærke for de 55.000, der omkom - Vernichtung durch Arbeit.

Forhistorien er, at 15 af vore gamle Neuengamme-kammerater havde opfordret til et møde ved et internationalt træf i Hamborg og Neuengamme sammen med 28 andre nationer den 7.-9. maj 1960 for at markere 15 året for lejrens befrielse. Ved denne lejlighed mødtes mange kammerater fra dengang første gang. Og mange blev her klar over, hvor nødvendigt det var, at vi holdt sammen, ikke blot for at pleje hinanden, men for at støtte hinanden, og markere vore synspunkter, og det vi stod for i fortid - nutid - og fremtid.

Allerede to et halvt år efter vor forenings tilblivelse var det første mål nået, sammen med vore udenlandske fange-

Vingstedcentret set fra luften.

Kolding bys smukke monument for frihedskampens faldne er rejst ved anlægget ved Staldgården.

(fot. Axel Clausen)

kammerater fra Neuengamme kunne vi igen samles søndag den 7. november 1965, for at overvære præsident for Hamborgs Senat Bürgermeister Dr. Herbert Weichmann og Jean-Aimé Dolidier, Paris, som formand for Amicale Internationale de Neuengamme indvi det enkle, gribende og smukke Gedenkstätte Neuengamme.

KZ lager Neuengammes regning til **kunden** så således ud, vi var ikke mennesker, blot kreaturer, en vare, man handlede med. Men hør, hvor meget du var værd:

Daglig udgift pr. HäftlingRM 6,00
 Daglig udgift til kostRM 0,60
 Daglig udgift til beklædning .RM 0,10
 Daglig fortjeneste for lejren .RM 5,30
 Den teoretiske gennemsnits levealder var beregnet til 9 måneder for en almindelig Häftling. Altså var regnestykket for 9 måneder: 270 dage x RM 5,30 = RM 1431 pro Häftling.

De solgte vores liv, det eneste vi ejede, og så længe det varede.

De solgte - så længe det varede - det eneste vi ejede, vort LIV.

Han gik derefter over til en hyldest af de tre begreber: mod, forståelse og fordragelighed.

Han sluttede med at udtale en tak til stifterne af foreningen og til dem, der har ført arbejdet videre.

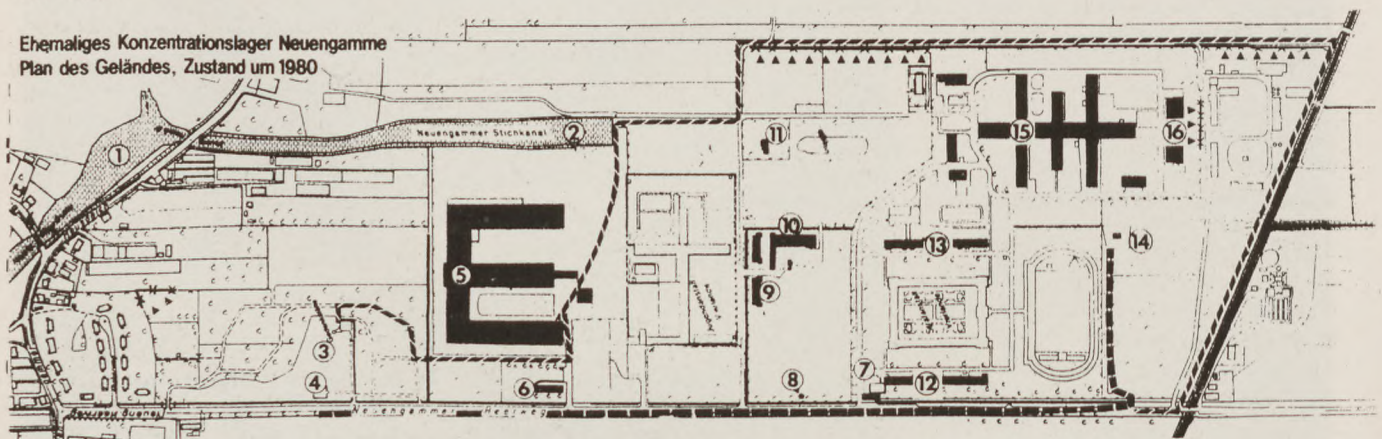
Efter Karl Salling Møllers manende tale, havde en række af deltagerne ordet med hilsener til Landsforeningen, bl.a. Thorkild Dige, Anna-Lise Clausen, Evald Lægteskov, der overrakte et smukt maleri fra Spanien, malet af Astrid Blumensaadt fra Sachsenhausenforeningen, Per Madsen, Sabibe Theisen, Mogens Pedersen, Dagmar Mørk Jensen, Hans Chr. Rasmussen, Jens M. Sørensen (Svigerfar) m.fl. Endvidere var der indløbet en hilsen fra Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen.

Trods de mange taler blev der tid til at nyde den dejlige mad, der blev serveret af Vingstedcentrets dygtige og venlige personale. Under hele festen nød vi godt af Gerner Hansens musiceren.

Efter festmiddagen samledes man til kammeratligt samvær. Der blev opfrisket mange minder, og der blev også lejlighed til en svingom frem til de små timer.

Besøg på staldgården i Kolding

Søndag den 24. maj startedes fra Vingstedcentret kl. 9.00 efter vel overstået morgenmad til Kolding. Ved ankomsten hertil samledes vi først ved monumentet for frihedskampens faldne. Det smukke monument er rejst i anlægget ved Staldgården. Her nedlagdes krans og blomster. Anna-Lise Clausen nedlagde en krans fra Frihedsfonden,

- 1 Dove Elbe
- 2 Hafen und Stichkanal
- 3 KZ-Gedenkstätte mit Mahnmal
- 4 Dokumentenhaus
- 5 Klinkerwerk
- 6 Plörtnergebäude des Klinkerwerkes

- 7 Wachturm und Empfangsgebäude am Eingang des SS-Lagers
- 8 Springbrunnen
- 9 SS-Luftschutzbunker
- 10 SS-Garagen
- 11 Kommandantenvilla
- 12 Häftlingsblock 1-4
- 13 Häftlingsblock 21-24

- 14 Gedenkplatte am Standort des Krematoriums
- 15 Werkhallen der Walther-Werke
- 16 Hammerwerk

geplanter Rundweg
 Weg zur Gedenkplatte (Krematorium)
 erhaltene Zaunpfähle

og Jens M. Sørensen nedlagde en krans fra Neuengammeforeningen. Fanerne var til stede, og forsamlingen afsluttede højtideligheden med at synge Altid frejdig...

Derefter blev vi modtaget i Soldaterforeningens smukke mødelokaler i Staldgården, hvor den militære ledelse af Koldinghus og Born fra De erhvervshæmmede i Kolding hilste os velkommen. Derefter besås det tidligere Gestapofængsel i Staldgården. Gestapo havde hovedkvarter for Sydjylland her i 1940-45. Fængslet er nu indrettet som museum. Den store og uhyggelige celle, hvor der på visse tider havde været indespærret 80 danske på én gang, kunne ikke andet end gøre et dybt indtryk på de besøgende.

På første sal i samme fløj af Staldgården har de Erhvervshæmmede fra Frihedskampen kontor og mødelokaler. Det var virkelig dejlige lokaler, som blev beundret af de fremmødte.

Fra Staldgården fortsattes til Skamlingsbanken. Her samledes man ved Klokketabelen. Her er tavler med navnene på områdets medlemmer af modstandsbevægelsen, der faldt i kampen for Danmarks befrielse i årene 1940-45. Her talte Hans Chr. Rasmussen, Christiansfeldt, og der nedlagdes kranse og blomster. Fanerne var til stede, og klokkespillet spillede Prins Jørgens March.

Herfra kørtes tilbage til Vingstedcentret, hvor man indtog en dejlig frokost med store og veldækkede tag selv borde. I løbet af søndag tog de fremmødte hjem efter to dages samvær.

En særlig tak skal her rettes til De Erhvervshæmmede i Kolding, Hans Bøjlund Sørensen, Kolding, og festudvalget, der stod for dette vellykkede arrangement.

NK

Fra højtideligheden ved Klokketabelen på Skamling. Fanerne liver jo godt op inde i det grå monument.

(fot. Axel Clausen)

Pilgrimsfærden til lejrene ved Meppen og Neuengamme

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme gennemfører i dagene fredag den 4. september til og med mandag den 7. september den årlige pilgrimsfærd til de tidligere koncentrationslejre Dalum og Versen ved Meppen, Esterwegen og Neuengamme.

Man møder fredag den 4. september kl. 6.45 med afgang fra Hovedbanegården (Tivoli-siden). Herfra køres til Gedser med overfart til Travemünde (ca. 3 timers sejtid). Herfra køres direkte til Meppen med ankomst ca. kl. 20.

Tilmelding bedes rettet til: Birgit (Søster) Lærche, Immerkær 25, 2650 Hvid-

ovre. Telefon 01-75 58 03 efter kl. 18. eller til Helge Hansen, Holbækvej 130, 4420 Regstrup, telefon 03-48 35 76.

Tilmelding skal foretages senest 23. august 1987.

Fanen kommer til stede.

Gyldigt rejsepas er nødvendigt.

Vi opfordrer alle vore medlemmer og venner til at slutte op om denne pilgrimsfærd.

Vel mødt i dagene 4. til 7. september 1987!

Rejseudvalget/Bestyrelsen

SACHSENHAUSEN

2 generalforsamlinger

Landsforeningen af Sachsenhausen-fanger afholdt ordinær generalforsamling den 31. marts 1987 i Odense.

Ældrecentret i Sct. Jørgensgade var rammen om både generalforsamlingen og den kammeratlige sammenkomst, som fandt sted aftenen før.

Det blev et problematisk landsmøde, idet det ikke lykkedes at vælge en fulltallig bestyrelse. Ifølge foreningens love skal bestyrelsen vælges af forsamlingen og bestå af 7 medlemmer.

Oskar Verner kunne ikke få valgt en bestyrelse, og på hans forslag enedes man derfor om at indkalde til ekstraordinær generalforsamling en måned senere.

NEUENGAMME FORENINGENS REKREATIONS- & HJÆLPEKASSE TIL FORDEL FOR FRIHEDSKAMPENS OFRE

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor

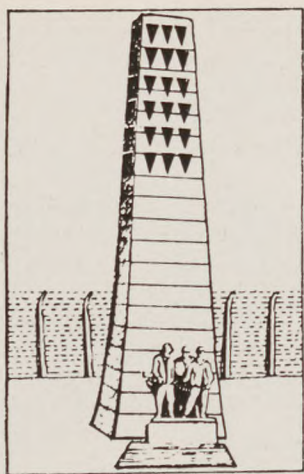
Frederiksberg Bredegade 13

2000 Frederiksberg

Midlerne fra salg af frimærke med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen — 4. maj 1985, uddeles til rekreationsformål eller -hjælp i særlige trangtilfælde.

Beløb kan søges af danske statsborgere, der er — eller vil kunne anerkendes i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

Medlemmerne blev så indkaldt til den ekstraordinære generalforsamling den 18. maj, også i Odense.

19 medlemmer mødte frem og afgav deres stemme - idet valg af landsformand og 6 bestyrelsesmedlemmer var eneste punkt på den udsendte dagsorden.

Den tidligere landsformand Oskar Verner havde skriftligt meddelt, at han ikke deltog i mødet.

Nyvalg af formand

Forsamlingen valgte derefter Peder Søegård som ny landsformand, dermed var der heller ingen problemer i at få valgt en bestyrelse under Peders ledelse, idet alle genopstillede blev valgt.

Bestyrelsen kom til at bestå af følgende medlemmer: landsformand Peder Søegård, København, næstformand Evald Lægteskov, Odense, kasserer Emmy Eskildsen, Odense, sekretær Alice Kofoed, Odense, bestyrelsesmedlemmer Ehgon Nielsen, København, Peter Damsgård, Odense, og Astrid Blumensaadt, Odense, suppleanter Banke Jung Jensen, Odense, og Reinholdt Harndal, Odense, revisor Reinholdt Harndal, Odense.

Charley Christoffersen, Århus, var en fortrinlig dirigent, som forstod at lede mødet på en myndig og god facon.

Forsamlingen valgte desuden Lilian Olsen, København, til at repræsentere foreningen til det forestående møde i Sammenslutningen af Danske fanger fra Frihedskampen 1940-45. Hun har i mange år repræsenteret foreningens interesser.

Bestyrelsen fik desuden pålagt - som sin første opgave - at sende I.S.K. en meddelelse om formandsskifte - hvilket også er sket.

Efter at den ekstraordinære generalforsamling var overstået, fik medlem-

merne en god kammeratlig snak, og den nyvalgte bestyrelse holdt møde for at samle de løse ender.

Alle medlemmer af Sachsenhausenforeningen har fået tilsendt et referat af

dette møde, underskrevet af dirigent, landsformand og sekretær. Dette er desuden oversat til tysk og sendt til I.S.K.

Alice Kofoed

Internationalt stævne

ISK's plenarmøde i Moskva 10.-12. juni 1987

Mødet åbnedes af vor sovjetiske kammerat, prof.dr.med. Nikolaj Schecklakov.

A.P.Maressjew, der fortsatte som krigsflyver i 2. verdenskrig på trods af, at han havde mistet begge fødder, bød os velkommen på den sovjetiske veterankomités vegne. Komiteen var vore storartede værter, der fik forhandlinger og møder til at glide ubesværet.

Fra vore 20 nationale organisationer var der mødt 45 delegerede, repræsenterende 16 lande og Berlin Vest. Fra Danmark deltog Peder Søegård, København, Elly Mathiassen, Aalborg, og Oskar Verner, København.

Emnerne var foruden de sociale forhold for veteranerne i de enkelte lande, de neonazistiske bevægelser i BRD og andre lande, fredens problemer, som nedrustning, den totale afskaffelse af kernevåben og andre forhold af fælles interesse.

Forhandlingerne resulterede i enstemmig vedtagelse af en »udtalelse«.

Desuden støttede forsamlingen en aktion, som vore vestberlinske kammerater var i gang med, som krævede oprettelse af en mindeplads på det sted, hvor det nazistiske Reichssicherheitshauptamt i Berlin lå. Herfra udgik planerne og ordrene om mord og tortur mod folkene i hele Europa.

Plenarmødet afsluttedes med en festlig spising på Hotel Moskva, arrangeret af vore værter.

Ved valgene blev Nikolaj Schecklakov udnævnt til æresmedlem af ISK. På grund af svækket helbred trak han sig tilbage.

Til sekretariatet genvalgtes: præsident Charles Desirat, Frankrig, generalsekretær Rudolf Helmer, DDR, kasserer Pierre Gouffault, Frankrig, redaktør Heinz Junge, BRD. De nationale delegerede til sekretariatet: genvalgt Antoni Lewinski, Polen, nyvalgt Mark Tilewitsch, Sovjetunionen, genvalgt Chris Smit, Holland, og nyvalgt Olaf Gulbrandsen, Norge.

Fødte vicepræsidenter er de nationale foreningers formænd, og de mødes med sekretariatet ved præsidiumøderne, der afholdes på lige år, næste gang i Oslo i 1988, næste plenarmøde afholdes i 1989 i Polen.

Før åbningen af stævnet havde man besøg af Radio Moskva. Formanden, franskmænd Charles Desirat, blev spurgt om, hvad han ventede af stævnet, og hvorfor så mange trodsede alder og rejsebesvær. Kammeraterne fra Rusland var for første gang sammen med kammerater fra Tyskland.

Efter formandens beretning havde mange ordet. Der var arrangeret besøg på museer, og i Kreml deltog man i balletforestillingen »Giselle«. Stævnet sluttede med en aften, hvor unge kunstnere og pionerer havde værtsskabet.

Fra Polen blev det oplyst, at der derfra var deporteret 40.000, hvoraf 16.000 overlevede. I Sachsenhausen-klubber trives foreningslivet med foreninger i Warszawa, Krakau og Danzig.

Stævnet vedtog et kommuniké, der udtaler en opfordring til alle lande om fuldstændig afrustning af alle atomvåben. Man vender sig imod racehad og fjendtligheder mod udlændinge.

MINDEORD

Gerhardt Jensen

Den 18.maj døde kunsthandler Gerhardt Jensen, Syriensgade 13, København S, efter lang tids svær sygdom, 68 år. Gerhardt Jensen var oprindelig skrædder med forretning flere steder i hovedstaden, men slog for 15 år siden over i kunsthandelen, da han fandt håndskrædderiets dage talte. Han drev en udmærket forretning i St. Kongensgade 5.

Gerhardt Jensen var en belæst og vågen mand med mange interesser. Under

krigen kendte han sin plads og var meget aktiv i AMPA, Amagers Partisaner. Og han sluttede stadig trofast op om alt, hvad der skete på Frihedsmuseet og støtteforeningen for museet. Mellem hans mange interesser var også kampen for de små øsamfund.

For mange modstandsfolk, fx under tegnede, var det et svært tab, da vi hørte dødsbudskabet. Den kendte prædikant i Helligåndskirken i København, Gurli Vibe Jensen, forestod begravelsen.

Johs. Rasmussen

Helvig Aage Andersen, Landbolystvej 16, Dronninglund, blev 77 år. Han var med til at starte de første modstandsgrupper i sit område og var med ved nedkastningerne i Storskoven. Hans deltagelse her førte til arrestation - som igen førte til et længere ophold i KZ-lejren Dachau. Helvig Andersen har indtil pensionsalderen været udde-ler i Try Brugsforening.

Anker Hedegaard Andersen, Mærkedsgade 39, Nykøbing Mors, blev 65 år gammel. Han sejlede underkrigen fra England med svenske og engelske skibe. En overgang var han med det danske skib »Nancy«. Han havde været udsat for flere bombardementer til søs og sænkning med torpedo, hvor han blev hårdt såret.

For et par år siden måtte Anker Hedegaard Andersen stoppe sit job som landpostbud i Nykøbing af helbredsmæssige grunde.

Laust Andersen, Nørregade 37C, Hjørring, blev 74 år gammel.

Laust »Søren« var godt kendt indenfor modstandskredse i Hjørring. Trods sit svære handicap (begge ben amputeret) klarede han sit arbejde på amtskatteinspektoratet, til han som 70-årig nødtvunget af alderen måtte forlade posten.

Børge

*Kammeraternes
Hjælpefond værner om
det, der er fælles for
aktive modstandsfolk.*

BØGER

»Blandt venner og fjender«

Sognepræst Axel B. Jeppesen har på Viborg Domkirkes forlag udgivet en bog om sin tid i Berlin under og efter krigen. Det er et stykke nutidshistorie, set nedefra, fra ofrenes side.

Bogen kan læses af alle, men har naturligvis særlig interesse for os, der var tugthusfanger under krigen, danske som norske, på den tid, hvor Axel B. Jeppesen fulgtes med Hiltgunt Zassenhaus på besøg.

Han udvirkede bl.a., at der blev sendt madpakker til Sachsenhausen.

Endnu et kapitel er føjet til beretningerne om nazitidens forbrydelser.

Tak til Axel Jeppesen fra en af dem, du hjalp.

VMJ

Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig

*Af Henrik Skov Kristensen, Claus Kofoed
og Frank Weber*

Med »Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig« foreligger der omsider en samlet og veldokumenteret fremstilling af dette hidtil meget fragmentarisk udforskede emne.

På baggrund af omfattende arbejder i britiske, tyske og danske arkiver kortlægges de vestallieredes luftangreb og luftaktiviteter i det hele tager over Danmark og de danske farvande: Hvad var den militærstrategiske baggrund for de enkelte angreb og aktiviteter, og hvilke taktiske overvejelser gjorde de vestallierede sig? Hvordan var de tyske og danske modforanstaltninger, og hvilken effekt havde angrebene?

Bogen, som allerede før publiceringen har vakt opmærksomhed, er på ca. 900 sider og gennemillustreret med hidtil ikke offentliggjorte billeder, primært fra britiske arkiver.

Bogen udgives af Jysk Selskab for Historie og kan tilbydes vore læsere til favorpris 366 kr. plus forsendelse (bogladepriisen bliver på ca. 500 kr.). Adressen er Jysk Selskab for Historie, Vester Allé 12, 8000 Århus C.

Anders Lassen hædret

**Mogens Kofod-Hansen: »Andy«,
major Anders Lassen.**

64 sider. 25 kr.

Frihedsmuseets Venners Forlag

Den 9. april i år, nøjagtigt 42 år efter hans død, afslørede man i Churchillparken i København, midt mellem Frihedsmuseet og den britiske Sct. Albans kirke, en smuk naturalistisk bronzebuste af den unge danske soldat og modstandsmand, major Anders Lassen, som dræbtes i spidsen for sine folk i Norditalien. Han var da bare 24 år, men en kendt og elsket skikkelse blandt de britiske kommando- og efterretningstropper, han tilhørte, og med hvem han nåede at udføre så mange dristige aktioner, at det kunne fylde flere bøger.

9.4.40 var han på et A.P.Møller-skib i den frie verden. Og derude blev han. Januar 41 indtrådte han i den britiske hær, i et skotsk regiment. Og efter endt uddannelse - ivrig sportsmand og sømand var han allerede - blev han sat ind mange steder. I 1942 affødte et commando raid mod den britiske kanalø Sark, besat af tyskerne fra krigens start, Hitlers raseri. Siden virkede Anders Lassen i Palæstina, Ægypten, Grækenland, både fastlandet og Kreta, og altså til sidst i Italien. Altid snarrådig, altid modig og altid en god kammerat. Sådan huskes han endnu i sit skotske regiment.

Anders Lassen fik i sit unge liv mange dekorationer, og efter sin død modtog han den højeste britiske krigsorden, Victoria-korset. Siden denne orden indstiftedes 1856, er der kun uddelt 1352 af den og kun 13 til udlændinge, heraf tre til danske.

Nu har M. Kofod-Hansen fra Berlingske Tidende skrevet en fin lille bog om Anders Lassen. I forbindelse med afsløringen af busten den 9. april i år var der først en gudstjeneste i den nærliggende engelske kirke, hvor dagens tekst blev læst af fhv. minister og frihedsrådsmedlem Per Federspiel. Senere talte to højtstående britiske officerer, forsvarsminister Hans Engell og afdødes bror, kammerherre Frants A. Lassen, der selv som faldskærmsmand i Danmark i 1944 blev fanget af Gestapo og sad resten af krigen i tyske kz-lejre.

Selve afsløringen af busten skete ved prins Henrik.

Johs. Rasmussen

Pigtraad-Gestapofangen

Nummer 4. August 1987

N. JOHANSEN

JOSTEINSVEJ 51
2880 BAGSVÆRD

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 07 97 12 71.
Næstform.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose, tlf. 02 48 56 74.
Sekr.: P. Nielsen, Bavnebjergspark 6, 3520 Farum. 02 95 22 08.
Kass.: Bernth Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.
Bestyrelse: Oskar Verner, Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, Erik Jensen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Oster Ulslev 03 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 01 12 85 95.
Sommer: Mønstien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 03 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 09 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreassen, Brønshøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. 06 33 60 61.
Kass./sekr.: Arnold Sejersén, Jægergårdsgade 138, 2., 8000 Århus C. 06 13 07 65.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 08 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bavnebjergspark 6, 3520 Farum. 02 95 22 08.
Kas.: Ernst Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. tlf. 02 87 09 58.
Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. 07 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. 01 35 50 12.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 06 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Smedetoften 38, 2400 Kbh. NV. 01 10 61 49.

Socialsekretær: Kaj Wadsbach Pedersen, Træffes på kontoret: Kongevejen 252, 2.sal, 2830 Virum. 02 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Tirsdag og torsdag 10-14.

Esbjerg afd.: Fmd.: Viggo Hansen, Palnato-

kes Alle 19, 6700 Esbjerg. 05 14 27 58.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Ul-lerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 05 92 54 57.

Kontor: Kongensgade 31 A, tlf. 05 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 05 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent 2. og 4. torsdag kl. 14-17. 05 53 18 84.

Odense afd.: Kontor: Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ, tlf. 09 15 45 87. Åbent hver torsdag kl. 10-12.

Fmd. og socialsekretær: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. 09 15 98 27.

Kass.: Ruth Giersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tlf. 09 14 27 16.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskovvænget 7 B, postbox 251, 5700 Svendborg. 09 22 37 00.

Aksel Jørgensen, Vornæsvej 33, 5700 Svendborg. 09 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. 02 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. 08 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg. 08 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hammerichs Vej 11, 2., Århus N. 06 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 06 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby. 02 88 12 42.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. 06 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Albert Rasmussen, Adelgade 1, 8900 Randers. 06 42 36 29.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. 06 42 58 60.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. 01 50 48 61 og 01 50 09 70.

Kass.: E. Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S. tlf. 01 58 16 55. Giro 1 70 30 72.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Hougårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. 06 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. 06 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 02 48 56 74.

Kass.: Sallé Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. tlf. 01 65 82 12.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjørløer Boulevard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 01 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg. 06 27 23 47.

HORSERÖD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsvvej 116, 2860 Søborg. 01 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 01 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 07 97 12 71.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 01 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsborgvej 5, 5000 Odense C.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7.4. th., 1756 København V. 01 23 01 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 09 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. 09 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 02 98 11 77.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 01 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. 01 65 82 12.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 01 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til: Alfred Bertelsen, Louis Hammerichsvej 11, 2., 8200 Århus N. 06 16 62 18.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingsvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 07 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 02 48 56 74.